

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 30^Η ΑΡΙΘ. 1097 | ΑΘΗΝΑΙ 15-28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1917

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΕ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ

ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ : Αί γυναίκες μετά τον πόλεμον (κ. Κ. Παρρέν).—Ο άνδρας μου (Φιλόσοφος σύζυγος).—Η Έλληνική κούκλα εις τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων.—Ἡ Μουσική κατὰ τοὺς ἀρχαίους Ἑλλην. χρόνους.—Ἐκθεσίς ἐρασιτεχνῶν τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων (Τεχνοκρίτης).—Ἡ ἐργασία τῶν λουλουδιῶν (Ρίτσα).—Τὸ ἄσπρο Τριαντάφυλλο.—Ἑλληνικὸν διήγημα (κ.Κ. Παλαμά).—Ἡ Λαΐς τῆς Κορίνθου.(Ρ.)—Νοικοκυρεῖο καὶ κουζίνα.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΙΔΙΟΚΤΗΤΡΙΑ ΚΑΙ ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' . — ΕΤΟΣ 29^{ον}

Ἀντίτυπον ἐτησίας ἐγγραφῆς διὰ τὸ ἐσωτερικόν..... Φρ. 10
διὰ τὸ ἐξωτερικόν..... Φρ. 18

ΓΡΑΦΕΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΩΣ

Ὁδὸς Γ'. Σεπτεμβρίου 2

Παρατηρήσεις ἐπὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς Ἐφημερίδος γίνονται δεκταὶ μόνον ἐντὸς ἐνὸς μηνός.
Ἐκαστον τεύχος τιμᾶται 1 δραχ.
Τὰ ἀποστελλόμενα πρὸς δημοσίευσιν χειρόγραφα πρέπει νὰ φέρουν τὴν ὑπογραφήν τοῦ ἀποστέλλοντος καὶ νὰ εἶναι καθαρογραμμένα.

Πᾶσα αἴτησις πρὸς ἐγγραφὴν συνοδεύεται ὑπὸ τοῦ ἀντιτύμου εἰς τραπεζικὴν ἢ ταχυδρομικὴν ἐπιταγήν ἢ καὶ εἰς τοκομερίδια.
Αἱ συνδρομαὶ ἀρχοῦν ἀπὸ 1 Ἰανουαρίου καὶ εἶναι ἐτήσιοι.
Τὰ μὴ δημοσιευόμενα χειρόγραφα δὲν ἐπιστρέφονται.

ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΑ ΣΩΜΑΤΑ

Θέλτε τὰ τέκνα σας καὶ ἰδίως αἱ νεαραὶ κόραι σας ν' ἀποκτίθουν σῶμα καλλιτεχνικόν καὶ ἀγαλατωδές ; Δὲν ἔχετε νὰ κάμετε ἄλλο παρὰ νὰ προμηθευθῆτε ἀπὸ τὸ

NEON ΦΑΡΜΑΚΕΙΟΝ

Γ. ΡΕΒΕΛΑΚΗ

Ὁδὸς Διόλου 66

ΕΝΑ ΕΙΔΙΚΟΝ ΣΤΗΘΟΔΕΣΜΟΝ

διὰ τοῦ ὁποίου τὰ ΚΥΡΤΑ ΣΩΜΑΤΑ γίνονται εὐθυτενέστατα καὶ καλλιτεχνικώτατα.

Τὸ γνωστόν Φαρμακεῖον τοῦ κ. Γ. ΡΕΒΕΛΑΚΗ.

COSTUMES TAILLEURS

ΝΙΚΟΛΑΟΣ ΛΕΟΝΤΟΠΟΥΛΟΣ

Ράπτῃς τῆς Α. Μ. τῆς Βασιλίσσης Σοφίας καὶ τῆς Α. Β. Υ. τῆς Πριγκηπίσσης Ἑλένης.

ΣΤΑΔΙΟΥ 24

ΕΦΗΜΕΡΙΣ ΤΩΝ ΚΥΡΙΩΝ

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΔΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΡΙΑ : ΚΑΛΛΙΡΡΟΗ ΠΑΡΡΕΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Β' ΕΤΟΣ 30^{ον} | ΑΘΗΝΑΙ 15-28 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1917 | ΑΡΙΘΜΟΣ 1097

ΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΠΟΛΕΜΟΝ

Εἰς τὸν σκοτεινὸν ὁρίζοντα ποῦ ἀπλώνει ὁ πόλεμος γύρω ἀπὸ τὴν ἀνθρωπότητα, εἰς τοὺς ποταμοὺς τοῦ αἵματος ποῦ αὐλακώνουν τὴν γῆν καθ' ὅλας τὰς διευθύνσεις, εἰς τὴν συναυλίαν τοῦ πόνου καὶ τοῦ πένθους τὸ ὅποιον σκορπίζει ὁ θάνατος τῆς παγκοσμίου νεότητος, ἕνα μόνον παρουσιάζεται φωτεινὸν σημεῖον, μία ἀκτίς χαρᾶς, κατὰ ποῦ ὁμοιάζει μεδίαιμα τοῦ μέλλοντος.

Εἶτε κατὰ ἀπὸ τῆς κατάλευκες στέππες τοῦ Βορρᾶ, εἶτε κατὰ ἀπὸ τὸν μολυβένιο τῆς Ἀγγλίας οὐρανό, εἶτε πλάγι ἀπὸ τῆς ὄχθης τῶν θολῶν νερῶν τοῦ Σηκουάνα καὶ τοῦ Ρήνου, ἢ φωτεινὴ ἀκτίνα σχίζει τὰ μαύρα πέπλα καὶ ἀντανακλᾷ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς ἐλπίδος, τὸ ὅποιον φέρει εἰς τὸ λάβαρόν της ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία τῆς γυναίκος.

Διότι ὁ πόλεμος αὐτὸς ποῦ ὑπεδούλωσε τὴν ἀνθρωπότητα εἰς ἐνστικτὰ ἄγρια καὶ φοβερά, ποῦ ὀπισθοδρόμησε τὸν πολιτισμὸν δύο καὶ τρεῖς αἰῶνας ὀπίσω, καὶ ἐξητέλισεν ὅλην τὴν ποίησιν καὶ ὅλα τὰ ἰδανικὰ τῆς ζωῆς κατάρθρωσε τὸ μέγα κατάρθωμα νὰ ἐλευθερώσῃ καὶ νὰ χειραφετήσῃ τὴν γυναῖκα.

Καὶ τὴν ἐλευθερώνει τὴν ψυχολογικὴν ἀκριβῶς στιγμὴν, ποῦ ὁ ἄνδρας ἀσυναίσθητως κατακλίσει εἰς τὴν ἀντίληψιν τῆς πρωτογενοῦς του καταστάσεως, ποῦ διψᾷ αἷμα, ποῦ ἄγριος καὶ φοβερός ὡς ὁ Νέρων θὰ ἤθελε νὰ ἐξαφα-

νίσῃ τὰ γένη, τὰς φυλάς καὶ τὰ ἄτομα μὲ τὸ κόψιμο ὡς ἐκεῖνος μᾶς καὶ μόνῃς κεφαλῆς.

Εἰς τὴν μέθην αὐτὴν τὴν ἀνθρωποφάγον, εἰς τὴν δίψαν αὐτὴν τοῦ θανάτου, εἰς τὴν λύσαν αὐτὴν τῆς καταστροφῆς, τὴν ὅποιαν εἰς ἄγριον καὶ ἐξωφρενικὸν συναγωνισμὸν ἐπιδιώκει ἡ ἀνθρωπότης, τελειοποιῶσα τὰ φονικὰ ὄργανα, ἐφευρίσκουσα καὶ ἐπινοοῦσα νέα, δημιουργοῦσα συστήματα καὶ μεθόδους καταστροφῆς καὶ ἀλληλοσπαραγμοῦ, ἡ γυναῖκα ἔμεινεν ἄνθρωπος, δημιούργημα λογικὸν τοῦ θεοῦ, μὲ τὰ χέρια ἄγνα ἀπὸ κάθε βεβήλωσιν, μὲ τὸ πνεῦμα διαυγές, μὲ τὴν καρδίαν γεμάτην ἀνταπάρῃσιν καὶ συμπάθειαν καὶ ἀγάπην.

Τὴν στιγμὴν αὐτὴν μόνῃ αὐτὴ ἐκπροσωπεῖ τὸ πνεῦμα καὶ τὴν οὐσίαν τοῦ Χριστιανισμοῦ, ἐν ὀνόματι τοῦ ὁποίου διαπράττονται παρὰ τοῦ ἰσχυροῦ φύλου καὶ παρὰ τῶν δυνατῶν τῆς γῆς τὰ ἀπεχθέστερα καὶ ἀπαισιώτερα ἀντιχριστιανικὰ ἐγκλήματα. Αὐτὴ ἔμεινεν ἡ ὀπισθοφυλακὴ τῆς ἀνθρωπότητος. Αὐτὴ συνεχίζει τὸ εἰρηρικὸν ἔργον τοῦ ἀνδρὸς καὶ μένει ὁ μοναδικὸς σήμερον παράγων καὶ δημιουργὸς τῆς εἰρήνης τοῦ μέλλοντος.

Διότι ἡ ἐπέμβασις της εἰς τὴν πολιτικὴν, ἣν ἀπεδέχθησαν τὴν στιγμὴν αὐτὴν τὰ μεγάλα κράτη τῆς Εὐρώπης, σημαίνει τὴν ὀριστικὴν ἀπελευθέρωσιν καὶ χειραφέτησιν τῆς ἀνθρωπότητος ἀπὸ τὴν τερατώδη ἀγριότητα τῶν πολέμων, ἀπὸ τὴν συστηματικὴν καὶ ἐπιβεβλημένην δολοφονίαν τῶν λαῶν.

ὑπῆρχεν εἰς τὰ διάφορα σχέδια τῆς καλλιτεχνικῆς τοῦ Λυκείου δράσεως. Καὶ ἡ μὲν ἔφορος τῆς γλυπτικῆς κ. Ἑλένη Γεωργαντῆ ὠμίλει περὶ κούκλας με βάσιν τὴν γλυπτικὴν, ἡ δὲ ἔρασιτέχνις δ)νὶς Μαρία Καλάρη κατὰ τὴν διαμονὴν τῆς πρὸ τριετίας εἰς τὸ Παρίσι ἐμελέτησεν εἰς τὴν διεθνή ἐκθεσὶν τῶν Λυκείων ὅλα τὰ συστήματα τῆς κατασκευῆς κουκλῶν, ἐπεσκέφθη τὸ ἐργοστάσιον Bebé Jumeau (ἐμελέτησε καὶ ἐκεῖ τὸ σύστημα τῆς ἐργασίας καὶ ἐπεδόθη ἀμέσως εἰς σχετικὰς δοκιμὰς με πολὺ εὐχάριστα ἀποτελέσματα. Ἐκτοτε ἕνεκα τῆς καταστάσεως ἢ πραγματοποιήσις τῆς ἰδέας ἀνεβλήθη, διότι τὸ Λύκειον ἐπεθύμει νὰ διοργανώσῃ τὴν ἐργασίαν εἰς εὐρεῖαν κλίμακα, προμηθευόμενον ὑλικά σχετικά ἐξ αὐτῶν τῶν εὐρωπαϊκῶν πηγῶν, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον ἐδυσκόλευεν ὁ Εὐρωπαϊκὸς πόλεμος.

Πρὸ τριῶν περίπου μηνῶν συνεκλήθη τὸ πρὸ δεκαετίας λειτουργοῦν Ἐθνικὸν Συμβούλιον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀντιπροσωπεύονται τὰ πλεῖστα τῶν γυναικείων σωματείων καὶ τοῦ ὁποῖου Πρόεδρος ἐξελέγη κατὰ τὰς τελευταίας πέρυσιν ἀρχαιρέσις ἡ Α. Β. Υ. ἡ Πριγκίπισσα Ἀλίκη. Εἰς τὸ Συμβούλιον αὐτὸ ἀπεφασίσθη ὅπως καθὲν ἀπὸ τὰ γυναικεία σωματεῖα ἀναλάβῃ νὰ παράσῃ ἐργασίαν εἰς ὠρισμένον ἀριθμὸν ἀπὸ τὰς δοκιμαζομένας ἕνεκα τοῦ ἀποκλεισμοῦ γυναικῆς τῶν λαϊκῶν τάξεων.

Τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων ἂν καὶ δὲν μετέχῃ ἐπισήμως τοῦ Ἐθνικοῦ Συμβουλίου, τοῦ ἐξαρωμένου ἱεραρχικῶς ἀπὸ τὸ Διεθνὲς Συμβούλιον τῶν Γυναικῶν, διότι τὰ Λύκεια τοῦ κόσμου ἔχουν ἴδιον διεθνή Σύνδεσμον, προσεφέρθη ὅμως νὰ βοηθήσῃ εἰς τὸ ζήτημα τῆς παροχῆς ἐργασίας, τὸ ὁποῖον περιλαμβάνει τὸ πρόγραμμά του καὶ ἐν γένει νὰ διευκολύνῃ τὸ Ἐθνικὸν Συμβούλιον, διὰ τῆς παροχῆς τῶν αἰθουσῶν καὶ τῶν γραφείων του καὶ διὰ τῆς προσφορᾶς μεγάλου ἀριθμοῦ ἐποπτριῶν κλπ.

Οὐσιαστικώτερα, τὸ Λύκειον προσεφέρθη νὰ χρησιμοποιήσῃ ἕνα ἀριθμὸν μικρῶν ἐργασιδῶν εἰς τὴν κατασκευὴν παιγνίων καὶ κουκλῶν, τὴν ὁποῖαν ἀνελάμβαναν τὰ τμήματα καλλιτεχνικῶν καὶ ἔρασιτεχνικῶν τοῦ Λυκείου. Τὸ Συμβούλιον τοῦ Λυκείου ἀπεφάσισε καὶ ἐψηφίσε τὸ ἀναγκαῖον χρηματικὸν ποσὸν διὰ τὴν ἐκ τῶν ἐνόμων ἐναρξίν τῆς κατασκευῆς κουκλῶν μετὰ τὴν δοκιμαστικὴν ἐπιτυχῆ ἐργασίαν, ἣν ἐπαρουσίασεν ἡ δ)νὶς Μαρία Καλάρη. Ἡ ἐμφάνισις τῆς πρώτης κούκλας εἰς τὸ Λύκειον ἐχαιρετίσθη με ἀληθινὴν χαρὰν; ἂν καὶ τὰ πρῶτα δοκίμια εἶχαν γίνῃ ἀπὸ γύψου, τὸν

ὁποῖον ὅμως διεδέχθη εὐθὺς ἀμέσως ἢ κατασκευῆ ἀπὸ papier maché.

Ἡ Α. Β. Ὑψηλότης ἡ Πριγκίπισσα Ἀλίκη εὐρῆκε τὴν ἐπιτυχίαν ἀπροσδόκητον καὶ τὸ ἐρασιτεχνικὸν τμήμα τοῦ Λυκείου ὑπὸ ἐφόρους τὰς κ.κ. Ρεδιάδου καὶ Βελίνη, καὶ γραμματέα τὴν δ)νίδα Καλάρη ἐδέχθη θερμότατα συγχαρητήρια.

Αἱ μικραὶ ἐργατίδες κερδίζουν μίαν περιπτου δραχμὴν τὴν ἡμέραν, ἔχουν δὲ καὶ τὸ συσσίτιον τῶν δωρεάν.

Ἡ πρώτες κούκλας ἀπέκτησαν τοὺς κυρίους καὶ τὰ κορίτσια τῶν, ἥδη δὲ λαμβάνεται φροντίς καὶ διὰ τῆς προῖκες τῶν κοριτσιῶν τῶν.

Ἐμμορφες, ἀπλᾶ ἀλλὰ ἐλεγκτὰ καὶ καλλαισθητὰ ἐνδυμένες, ἡ κούκλας τοῦ Λυκείου τῶν Ἑλληνίδων δέχονται κάθε συναγωνισμὸν ἐμμορφῆς καὶ στερεότητος με τὰς Εὐρωπαϊκὰς συναδέλφους τῶν, χωρὶς ὅμως νὰ φθάνουν οὔτε κατ' ἐλάχιστον εἰς τὰ ἀπρόσιτα ὕψη τῶν τιμῶν ἐκείνων.

Ἐνα δῶρον εἰς κοριτσάκι ἀπὸ τῆς ἑλληνικῆς αὐτῆς κούκλας εἶναι ἀληθινὸν ἀπόκτημα ὕστερα ἀπὸ τὴν τελείαν ἐξαφάνισιν τῶν Εὐρωπαϊκῶν ἕνεκα τοῦ ἀποκλεισμοῦ καὶ τῶν δυσκολιῶν τοῦ πολέμου.

Ἰδιαιτέρως πρέπει νὰ ἐξαρθῇ ἡ προσπάθεια καὶ οἱ κόποι οὗς κατέβαλαν ἡ κ. Ἀθανασία Ρεδιάδου καὶ ἡ δ)νὶς Μαρία Καλάρη ὑπὸ τὴν καθημερινὴν ἐποπτείαν καὶ τὴν ἀκούραστον ἐργασίαν τῶν ὁποῖων τὸ Λύκειον ἐπαρουσίασεν ὑπὲρ τὰς ἐβδομημίνας κούκλας εἰς τὰς ὁποίας συμπεριλαμβάνονται καὶ εἴκοσι καταργητικῆς θανμάσιοι, ἔργον τῆς δ)νίδος Καραπαύλου.

Ἄλλ' ὅτι ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρει εἶναι ἡ δημιουργία ἐνὸς κλάδου βιοτεχνικοῦ ἐπὶ καλλιτεχνικῶν βάσεων, ὁ ὁποῖος ἐὰν σήμερον ἀσχολῇ δέκα ἐργατίδας εἰς πολὺν προσεχῆς μέλλον θὰ παρέξῃ τὰ μέσα ἀνέτου ὑπάρξεως εἰς πολὺν μεγάλον ἀριθμὸν τοιοῦτων.

Ἡ ΜΟΥΣΙΚΗ

ΚΑΤΑ ΤΟΥΣ ΑΡΧΑΙΟΥΣ ΕΛΛΗΝ. ΧΡΟΝΟΥΣ

Χάριν τῶν ἀναγνωστῶν μας, ὅσοι δὲν εἶχαν τὴν εὐτυχιάν νὰ ἀκούσουν τὴν περὶ μουσικῆς κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ὡραίαν ὁμιλίαν τῆς κ. Μαρίας Μομφεράτου εἰς τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων μεταφέρωμεν ἔδω τὸ α'. μέρος αὐτῆς, τὸ ἀποτελοῦν τὴν εἰσαγωγὴν.

Κυρίαί καὶ κύριοι,

Τί εἶνε ἡ μουσικὴ; Πολλοὶ ὀρισμοὶ ἔχουν δοθῆ ἀλλ' ὁ Πλάτων μᾶς δίδει ἴσως τὸ ὠραιότερον ὀρισμὸν λέγων ὅτι: «Ὅ,τι εἶνε ἡ γυμνα-

στικὴ διὰ τὸ σῶμα, εἶνε ἡ μουσικὴ διὰ τὴν ψυχὴν».

Μᾶς δίδει οὕτω τὴν ἰδέαν μιᾶς μουσικῆς ἐξόχως ὑψηλῆς καὶ ἰδανικῆς, μιᾶς μουσικῆς ἣτις δὲν ἔχει ὡς σκοπὸν νὰ τέρπῃ μόνον τὴν ἀκοήν μας—ὡς θέλει ὁ Ρουσῶ—δὲν ἀπευθύνεται μόνον εἰς τὰς αἰσθήσεις μας καὶ εἰς τὴν αἰσθηματικότητά μας, ἀλλ' ἡ ὁποία τὸναντίον, ὅπως ἡ γυμναστικὴ ἀσκεῖ καὶ τονώνει τὸ σῶμα, οὕτω καὶ αὕτη πρέπει νὰ τονώσῃ καὶ ἐνισχύῃ τὰς ψυχικὰς δυνάμεις καὶ παρασύρῃ τὴν ψυχὴν πρὸς ὑψηλότερα ἰδανικά.

Πάντως ἡ μουσικὴ εἶνε μία ἀπὸ τὰς ἰσχυρότερας καὶ εὐγενεστέρας ἐκδηλώσεις τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος, καὶ εἶνε ἐκείνη ἀπὸ τὰς καλὰς τέχνας, τὴν ὁποῖαν αἰσθανόμεθα εὐκολώτερον καὶ πλησιέστερον ἡμῶν καὶ ἣτις ἀποδίδει τὰ πλέον ἀόριστα συναισθήματα, τὰς ἀπείρους λεπτοτάτας διακυμάνσεις τῆς ψυχῆς μας.

Λύπαι καὶ χαρὰί, θρίμβοι καὶ ἀποτυχίαι, τρυφερότητες, ἀπογοητεύσεις, μελαγχολίαι, τὸ ἐρωτικὸν πάθος, ἡ νοσταλγία, ὁ πατριωτικὸς ἐνθουσιασμός, ὅλα, ὅλα ἐκφράζονται διὰ τῆς μουσικῆς.

Ἡ μουσικὴ εἶνε ἔμφυτος εἰς τὸν ἀνθρώπον, εἶνε ἐν εἶδος ἐνοστικτοῦ. Ἡ δὲ ἐπιστήμη ἀκόμη συζητεῖ ἂν ὁ ἀνθρώπος πρῶτον ἐτραγουδήσῃ ἢ πρῶτον ὠμίλῃ. Ἐν τούτοις παρετηρήθη ὅτι τὰ μικρὰ παιδιὰ, τὰ νήπια, ὅταν ἀκόμη δὲν ἠμποροῦν ν' ἀρθρώσουν λέξεις τραγουδοῦν. Καὶ τραγουδοῦν ἐντελῶς ἰδικὰς τῶν μελωδίας, συνθέσεις! Εἶνε μία παρατήρησις τὴν ὁποῖαν κάθε μητέρα θὰ ἔχῃ κάμει.

Οἱ λαοὶ καὶ οἱ ἀγριώτεροι καὶ οἱ πλέον ἀπολίτιστοι ἔχουν τὴν μουσικὴν τῶν. Ὅσον δὲ καὶ ἂν βυθισθῶμεν εἰς τὸ βάθος τῶν αἰώνων, εἰς τὴν ἱστορίαν τῶν ἀρχαιοτάτων λαῶν, εὐρίσκομεν πάντοτε συναφῆ με τὸν πολιτισμὸν τὴν καλλιέργειαν τῆς μουσικῆς.

Οἱ Σῖναι, οἱ Ἀσσύριοι, οἱ Αἰγύπτιοι ἐκαλλιέργουν τὸν μουσικὴν ἀπὸ τῶν παλαιωτάτων χρόνων. Ὁ Πλάτων μάλιστα ὅστις εἶχε ταξειδεύσει εἰς τὴν Αἴγυπτον πρὸς μελέτην τῶν γραμμάτων καὶ τῶν τεχνῶν, λέγει, ὅτι ἡ μουσικὴ, ἡ ὁποία ἐξετελεῖτο τότε εἰς τοὺς Αἰγυπτιακοὺς ναοὺς ἦτο ἡ ἰδίᾳ καὶ ἀμετάβλητος ἀπὸ δέκα χιλιάδων ἐτῶν. Διότι ἐπίστευον οἱ Αἰγύπτιοι ὅτι εἶχε συντεθῆ ὑπὸ τῆς Ἰσιδος καὶ ἀπηγορεύετο διὰ νόμου κάθε μεταβολὴ εἰς αὐτήν.

Οἱ Ἰουδαῖοι ἐπίσης συνώδευον ὅλας τὰς θρησκευτικὰς τελετὰς τῶν με μουσικὴν καὶ εἰς πᾶσαν σελίδα τῆς Ἁγίας Γραφῆς βλέπομεν νὰ μνημονεῦται αὕτη. Ὁ δὲ Σαμουὴλ, ὁ τελευ-

ταῖος καὶ σεβασμιώτερος τῶν Κριτῶν, ἴδρυσεν ἐν Ραμαῖ σχολὴν Προφητῶν καὶ Μουσικῶν. Ἐκεῖ κατέφυγε κάποτε καὶ ὁ Δαυὶδ φεύγων τὴν ὄργην τοῦ Σαούλ. Θὰ ἦτο πολὺ ὠραῖον ἂν ἐσώζοντο μέχρις ἡμῶν αἱ θαυμαστικὰ μελωδία με τὰς ὁποίας ὁ νεαρὸς ἀρπιστῆς κατήνυαζε καὶ κτεπράνυε τοὺς νευρικοὺς παροξυσμοὺς καὶ τὰς ἐκρήξεις τῆς ὄργης τοῦ ἀγρίου ἐκείνου Βασιλέως. Ὅταν δὲ κατόπιν ὁ ἴδιος ἀνέβη εἰς τὸν θρόνον ἐνεψύχωσε δι' ὅλων τῶν μέσων τὴν προσφιλῆ του μουσικὴν. Ἡ θεία λειτουργία ἐτελεῖτο τακτικὰ ὑπὸ δώδεκα αἰοιδῶν καὶ δώδεκα μουσικῶν ὧν οἱ ἑννέα ἦσαν ἀρπισταί. Διωργάνωσε δὲ ὁ Δαυὶδ θίασον ἐκ τεσσάρων χιλιάδων αἰοιδῶν οἱ ὁποῖοι θὰ ἐμελπον ἐναλλάξ εἰς τὸν μεγαλοπρεπῆ ναὸν ὃν ἐσκόπευε ν' ἀνεγείρῃ. Θὰ ἦτο λοιπὸν ἐξόχως ἐνδιαφέρον νὰ ἐγνωρίζομεν τὰ πρῶτα βήματα τῆς μουσικῆς καὶ τὴν ἐξέλιξιν αὐτῆς παρὰ τοῖς ἀρχαιοτάτοις ἐκείνοις λαοῖς.

Ἰδιαιτέρως δ' ἐνδιαφέρον ὄχι μόνον δι' ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας ἀλλὰ καὶ διὰ πάντα διανοούμενον, θὰ ἦτο, νὰ ἐγνωρίζομεν τὴν μουσικὴν τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων.

Ἐνας λαὸς ὅστις ἀνήγαγε τὰς ἄλλας τέχνας εἰς τὸσον ὑψηλὸν καὶ ἀνυπερέβλητον σημεῖον, ἕνας λαὸς καθαρὸ καλλιτέχνης, δὲν εἶναι δυνατόν παρὰ νὰ εἶχε καὶ τὴν ἀνάλογον μουσικὴν. Δυστυχῶς, ἂν ὁ Παρθενῶν, ἂν ὁ Ἑρμῆς τοῦ Πραξιτέλους, ἡ Ἀφροδίτη τῆς Μήλου καὶ τόσα ἄλλα ἀθάνατα ἀριστουργήματα διεσώθησαν καὶ μαρτυροῦν διὰ τὴν τελειότητα τῆς γλυπτικῆς καὶ τῆς ἀρχιτεκτονικῆς, ἂν τὰ ἔργα τοῦ Ὀμήρου, τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Εὐριπίδου, τοῦ Αἰσχύλου δεικνύουν εἰς τὰς ἀντιπαρερχομένας γενεὰς τὴν μεγαλοφυίαν τῶν ποιητῶν ἐκείνων, ἂν τὰ ἀναρίθμητα θαυμάσια ἀγγεῖα, ἂν αἱ τοιχογραφίαι τῆς Πομπηίας καὶ τῆς Κνωσσοῦ μᾶς δίδουν ἔστω καὶ ἀμυδρὰν ἰδέαν τῆς ζωγραφικῆς τῶν, περὶ τῆς μουσικῆς οὐδὲν σχεδὸν τεκμήριον ὑπάρχει.

Ἐν τούτοις, ὅτι ἡ σημασία τῆς μουσικῆς ἦτο μεγίστη εἰς τὴν ἀρχαιότητα δὲν ὑπάρχει ἀμφιβολία. Ὅσον καὶ ἂν ἀνατρέξωμεν εἰς τὸ βάθος τῶν προϊστορικῶν χρόνων εὐρίσκομεν τὰ ἔχνη τῆς λαμπρότητός της.

Καὶ ἐν πρώτοις ἡ ὑπαρξίς θεοῦ τῆς μουσικῆς δὲν εἶνε ἀρκετὴ νὰ μᾶς πείσῃ περὶ τοῦ ὕψους εἰς τὸ ὁποῖον τὴν εἶχον ἀνχάγει; Ὁ Ἀπόλλων, ὁ ὠραῖος αὐτὸς θεός, ὁ καλλιτέχνης θεός, ἦτο ὁ θεὸς τῆς μουσικῆς. Αὐτὸς προήδρευε τῶν συναυλιῶν τὰς ὁποίας ἐδίδον αἱ Μοῦσαι ἐπὶ τοῦ Ἑλικῶνος. Ὁ ἴδιος ἔτερπε τὰ συμπόσια τῶν θεῶν διὰ τῶν ἀρμονικῶν ἤχων τῆς λύρας του.

Φαίνεται μάλιστα ότι δεν υπέφερε να ἔχη αντιπάλους, διότι τὸν πτωχὸν Μαρσύαν ὅστις ἠθέλησε νὰ συναγωνισθῆ πρὸς αὐτὸν διὰ τοῦ αὐλοῦ του, ἐτιμώρησε φρικτὰ δι' αὐτὴν του τὴν τὸλμην. Τὸν ἔδωσε δηλ. εἰς δένδρον καὶ τὸν ἔγδαρε ζῶντα.

Πλὴν ὅμως τοῦ Ἀπόλλωνος ἄλλοι δύο θεοὶ ἦσαν προστάται τῆς μουσικῆς: Ὁ Ἑρμῆς καὶ ὁ Διόνυσος. Ὁ Ἑρμῆς φέρεται ὡς ἐφευρέτης τῆς λύρας καὶ λέγεται ὅτι τὴν πρώτην λύραν κατεσκεύασεν ἀπὸ ὄστρακον χελώνης ἐπάνω εἰς τὸ ὄπιον ἐτέντωσε ἔντερα βοῦς.

Ὁ δὲ Διόνυσος, σπουδαιότερας ἀκόμη ὑπερσίας παρέσχε εἰς τὴν μουσικὴν. Διότι ἐκ τῆς λατρείας αὐτοῦ προέκυψε ὁ διθύραμβος καὶ ἡ μουσικὴ τοῦ θεάτρου.

Ἀρίνομεν τὴν Ὀλυμπον καὶ τοὺς θεοὺς του καὶ ἐρχόμεθα εἰς τοὺς ἀνθρώπους.

Ὁ πρῶτος μουσικὸς τὸν ὁποῖον γνωρίζομεν εἶνε ὁ Ὀρφεύς, ὁ υἱὸς τοῦ βασιλέως τῆς Θράκης. Εἶνε περίεργον ὅτι ἡ Θράκη ἔδωσε πολλοὺς μουσικούς.

Ὁ Εὐμόλοπος, ὁ διάσημος ῥαψωδὸς ὁ ἰδρυτὴς τῶν Ἐλευσινίων μυστηρίων ἦτο Θράξ. Ὁ Θάμυρις, αἰδὸς καὶ αὐτὸς πολὺ πρὸ τοῦ Ὀμήρου ἀκμάσας, ἀπὸ τὴν Θράκην κατήγετο.

Ὁ Ὀρφεύς ἔπαιξε πρὸ πάντων κιθάραν ἣν τοῦ εἶχε δωρήσῃ ὁ Ἀπόλλων ἢ ὁ Ἑρμῆς καὶ μάλιστα ἐλέγετο ὅτι εἶχε προσθέσει δύο χορδὰς εἰς τὰς ἑπτὰ. Τόση δὲ ἦτο ἡ γλυκύτης τῶν ἤχων του ὥστε τὰ θηρία «ἔτρεχον ἡμερωμένα εἰς τοὺς πόδας του, τὰ πτηνὰ ἴσταντο καὶ τὸν ἤκουον, οἱ ἀνεμοὶ ἔπνεον πρὸς τὸ μέρος του, οἱ ποταμοὶ ἔσταμάτων τὸν ῥοῦν αὐτῶν, τὰ δένδρα ἐσημάτιζον χορὸν...»

Ὁ Ὀμηρος ἀναφέρει δύο περιφήμους αἰδούς τὸν Φήμειον καὶ τὸν Δημόδοκον τοῦ ὁποῖου τὸ ἄσμα ἔφερε δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμούς τοῦ Ὀδυσσεῦς.

Καὶ ταῦτα μὲν γνωρίζομεν ἐκ παραδόσεων. Ἄλλ' ἡ Ἑλληνικὴ γῆ μᾶς ἔδωκεν ἐκ τῶν σπάγγων τῆς τεκμήρια ἀπὸ τῆς μουσικῆς ἐπιδόσεως τῶν Ἑλλήνων ἀπὸ τῶν ἀπωτάτων ἡδὴ προϊστορικῶν χρόνων. Τὰ τεκμήρια ταῦτα ἔφερον εἰς φῶς αἱ ἀνασκαφαὶ καὶ δύναται πᾶς τις νὰ τὰ ἴδῃ εἰς τὸ κεντρικὸν Μουσεῖον μας.

Καὶ ἐν πρώτοις ἔχομεν δύο εἰδῶλια ἀνευρεθέντα μετὰξὺ ἄλλων εἰς κάποια νησίδια παρὰ τὴν Ἀμοργόν. Τὰ εἰδῶλια ταῦτα μὲ τὴν πρωτογενῆ τέχνην τῶν ἀπεικονίζουσιν τὸ ἐν αὐλητῆν, τὸ ἄλλο ἀνδρα καθήμενον καὶ κρατοῦντα μέγα τρίγωνον ὄργανον ἴσως λύραν. Ὑποτίθεται δὲ, ὅτι οἱ δύο οὗτοι μουσικοὶ ἦσαν λειτουργοὶ τῆς θεᾶς τῶν νήσων καὶ χρονολογούνται

πρὸ τριῶν χιλιάδων ἐτῶν π. Χ. Φαντασθῆτε εἰς τὴν τόσον μεμακρυσμένην ἐκείνην ἐποχὴν ὑπῆρχε ἡ μουσικὴ εἰς τὴν λατρείαν τῶν θεῶν.— Κατόπιν—εἰς ἓνα θολωτὸν τάφον εἰς τὸ Μενίδι εὐρέθησαν δύο λύραι ἐξ ἐλεφαντοστοῦ μὲ ποικίλλας γλυφὰς τῆς μυκηναϊκῆς ἐποχῆς δηλ. μετὰξὺ τοῦ 15ου καὶ τοῦ 12ου αἰῶνος π. Χ.

Ἐπειτα ἔχομεν ἐν ὠραῖον ἀγγεῖον, ἓνα ἀμφορέα τῆς Μήλου ἐπὶ τοῦ ὁποῖου εἰκονίζεται ὁ Ἀπόλλων ἐπὶ φανταστικοῦ ἄρματος.

Εἶνε δὲ καὶ αὐτὸ ἀρχαιότατον, τῆς ἀρχαϊκῆς ἐποχῆς ἥτις εἶνε ἢ μετὰ τὴν κάθοδον τῶν Δωριέων δηλ. ἀπὸ τοῦ 10ου μέχρι τοῦ 8ου π. Χ. αἰῶνος.

Χρονολογικῶς προχωροῦντες ἔχομεν τώρα τὰ θαυμάσια ἀνάγλυφα τὰ εὐρεθέντα ἐν Μαντινείᾳ, τὰ εἰκονίζοντα μουσικοὺς ἀγῶνας. Εἰς τὸ ἐν εἰκονίζεσθαι ὁ ἀγὼν μετὰξὺ Ἀπόλλωνος καὶ Μαρσύου. Ὁ Ἀπόλλων παρίσταται καθήμενος, μὲ τὸν ποδῆρη χιτῶνα τοῦ κιθαρωδοῦ, κρατῶν τὴν λύραν του. Ἐναντι ἴσταται ὁ Μαρσύας φυσῶν εἰς τὸν αὐλὸν καὶ εἰς τὸ μέσον ὁ Σκύθης, μὲ τὴν μάχαιραν ἐτοίμην νὰ ἐπιβάλῃ τὴν τρωμερὰν τιμωρίαν.

Εἰς τὸ ἄλλο ἀνάγλυφον εἰκονίζεται ἐπίσης ἀγὼν μουσικῆς καὶ μάλιστα φωνητικῆς. Εἰς αὐτὸ δὲ φαίνεται καὶ γυνὴ κρατοῦσα ὄργανον ὁμοιάζον καταπληκτικῶς πρὸς μανδολῖνον.

Πλῆθος τοιοῦτων παραστάσεων εὐρίσκομεν ἐπὶ τῶν ἀγγείων τῆς καλῆς ἐποχῆς ἐξ ὧν ἐν ἰδιαιτέρως ἐνδιαφέρον, μία **κάλπις** ἐρυθρόμορφος τοῦ 8ου αἰῶνος, καλουμένη **κάλπις** τῆς Σαπφούς. Παριστᾶ γυναῖκα καθήμενη καὶ κρατοῦσαν κύλινδρον, ἐκ παπύρου ἐπὶ τοῦ ὁποῖου ἀναγινώσκονται τὰ ἐξῆς:

«Θεοί, κερῶν ἐπέων ἄρχομαι ἄλλων»: Δηλ. «Ἀρχίζω νὰ τραγουδῶ πτερωτὰ ἔπη».

Ἀπὸ τὰ τεκμήρια λοιπὸν ταῦτα ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς γνωρίζομεν ὁποῖα σημασία ἀπεδίδοτο εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς μουσικῆς καὶ ὁποῖαν θέσιν κατεῖχεν αὕτη εἰς τὴν ἀνατροφὴν τῶν Ἑλλήνων καὶ τῶν Ἑλληνίδων. Καὶ φυσικὸν ἦτο τοῦτο, ἀφοῦ τὴν μουσικὴν ἐθεώρουσαν ἐκ τῶν ὧν οὐκ ἄνευ, καὶ δὲν ἐτελεῖτο ἐορτὴ οἰκογενειακὴ ἢ δημοσία, πανηγύρις ἢ τελετὴ, θρησκευτικὴ ἢ λαϊκὴ χωρὶς νὰ συνοδεύηται ὑπὸ τῆς μουσικῆς.

Τρία μεγάλα ᾠδεῖα ὑπῆρχον εἰς τὰς Ἀθήνας, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ ἐν εἶχε κτίσει ὁ Περικλῆς. Τὰ θεμέλια αὐτοῦ ἀπεκαλύφθησαν πρὸ δύο ἐτῶν εἰς τὴν Ν. Α. γωνίαν τῆς Ἀκροπόλεως.

Ἄλλὰ καὶ εἰς ἄλλας τὰς ἄλλας πόλεις τῆς Ἑλλάδος ὑπῆρχον ᾠδεῖα, παντοῦ δὲ ἐγένοντο μουσικοὶ ἀγῶνες, ὧν οἱ κυριώτεροι εἰς τοὺς Δελ-

φούς, εἰς τὴν Κόρινθον, εἰς τὴν Μίλητον, εἰς τὴν Θεσσαλονίκην καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐκαλοῦντο δὲ **Πυθικοὶ** ἀγῶνες διότι ἐτελοῦντο πρὸς τιμὴν τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς νίκης αὐτοῦ κατὰ τοῦ ὄφους Πύθωνος.

Εἰς τοὺς μουσικοὺς αὐτοὺς ἀγῶνας ἐλάμβανον μέρος μεγάλοι ποιηταὶ ὡς ὁ Σιμωνίδης ὁ Ἄλκαϊος, ἡ Σαπφώ, ἡ Κόρινθα καὶ αὐτὸς ὁ Πίνδαρος.

Πεντάκις ὁ Πίνδαρος ἐνίκηθη εἰς τοὺς ἀγῶνας αὐτοὺς ἀπὸ τὴν Κόρινθον. Δὲν ἠξέυρομεν ἀν οἱ κριταὶ ἐμερολήπησαν ὑπὲρ τῆς Κορίνθου, ἀλλὰ μάλλον πιστεύομεν ὅτι ἐφάνησαν δίκαιοι.

Ἄλλὰ καὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς, καὶ εἰς τὰ Νέμνα καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἀθλητικοὺς ἀγῶνας, ἐγένοντο καὶ μουσικοὶ διαγωνισμοί. Ἐστήθη δὲ κάποτε καὶ ἀνδρῆς πρὸς τιμὴν τοῦ περιφήμου αὐλητοῦ Πυθοκρίτου, διὰ τὴν λαμπρὰν ἐκτέλεσίν του.

Στενωτάτη συνδεδεμένη ἦτο ἡ μουσικὴ μὲ τὸ ἀρχαῖον δράμα. Ὅλα τὰ χορικά τῶν ἀρχαίων δραμάτων ἐψάλλοντο ἀλλὰ πολλάκις καὶ ὁ διάλογος ἐψάλλετο ἢ συνοδεύετο ἀπὸ ὑπόκρουσιν. Ὁ Πλούταρχος λέγει, ὅτι οἱ τραγικοὶ ποιηταὶ εἶχον υἰοθετήσῃ τὴν μέθοδον τοῦ Ἀρχιλόχου, ὅστις ἀπήγγελλε μέρος τῶν στίχων του τῇ συνοδείᾳ μουσικῆς εἰς τοὺς ἄλλους ἔψαλλε, ἐνῶ τὰ ὄργανα ἠκολούθουν τόνον πρὸς τόνον.

Εἰς τὰ συμπόσια εἰς τοὺς παλαιότερους χρόνους, οἱ συνδαιτυμόνες ἔψαλλον ὅλοι μαζὶ αἰνους πρὸς τοὺς θεοὺς. Ἀργότερα ὁ καθεὶς ἐτραγουδοῦσε μὲ τὴν σειρὰν του, κρατῶν κλάδον μύρτου τὸν ὁποῖον ἔδιδε κατόπιν εἰς ἐκεῖνον ὅστις τὸν διεδέχετο εἰς τὸ ἄσμα.

Ἀργότερα ὅμως ὅταν ἐτελειοποιήθη ἡ μουσικὴ, δὲν ἐτραγουδοῦσαν πλέον παρὰ μόνον ἔσοι ἦσαν ἀριστοτέχναι εἰς τὸ εἶδος αὐτό, καὶ συνωδεύοντο ἐπὶ τῆς λύρας.

Αἱ ὠδαὶ αὗται αἰ συνοδεύομεναι ἐπὶ τῆς λύρας ἐκαλοῦντο **σκολιαί**. Εἶχον δὲ ὡς θέμα κυρίως τὸν ἔρωτα καὶ τὸν οἶνον.

Πλῆθος τοιαύτας ὠδὰς ἔγραψεν ὁ Ἀνακρέων ἀπὸ τὰς ὁποίας σώζονται ἐβδομήκοντα.

Ἄλλὰ ἔψαλλον ἐπίσης ἱστορικὰ γεγονότα, ἠρωϊκὰ ἐπεισόδια, καὶ ἀκόμη συμβουλὰς ἠθικὰς.

Τόσον ἦτο διαδεδομένον τὸ ἄσμα, ὥστε καὶ αὐτοὶ οἱ νόμοι κατ' ἀρχὰς ἐψάλλοντο. Ὁ Λυκούργος ὅταν μετέβη εἰς Κρήτην ἐπῆρε μαζὺ του καὶ ἓνα μουσικὸν διὰ νὰ μελοποιήσῃ τοὺς νόμους τοὺς ὁποίους προώριζε διὰ τοὺς Σπαρτιάτας.

Οἱ ἀρχαῖοι Ἕλληνες εἶχον ἀκόμη ἄσματα διὰ πᾶσαν περίστασιν καὶ διὰ πᾶσαν ἀσχολίαν τοῦ βίου. Εἶχον τὰ τραγούδια τοῦ γάμου δηλαδὴ τὸν **ὕμεναιον** καὶ τὸν **ἐπιθαλάμιον**, τὰ τρα-

γούδια τὰ πένθιμα καὶ λυπηρὰ τὸν **ιάλεμον** καὶ τὸν **λίνον**, καὶ τὰ τραγούδια τὰ ἠρωϊκὰ.

Εἶχον ἀκόμη τὰ βουκολικὰ διὰ τοὺς βοσκούς καὶ τραγούδια διὰ τοὺς θεριστάς, διὰ τοὺς ὑφαντάς, διὰ τοὺς μυλωθροὺς καὶ διὰ τὰς τροφούς ἀκόμη.

Τί ἦτο λοιπὸν ἡ μουσικὴ αὕτη; Εἰς τί συνίστατο; Πῶς ἐξετελεῖτο; Ποίαν σχέσιν εἶχε μὲ τὴν μουσικὴν ὁποῖαν σήμερον τὴν ἐννοοῦμεν;

ΕΚΘΕΣΙΣ ΕΡΑΣΙΤΕΧΝΩΝ ΤΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΔΩΝ Α'.

Ἔως τώρα οἱ ἐρασιτέχναι καὶ αἱ ἐρασιτέχνιδες εἶχαν ἓνα τίτλον μόνον, ποῦ ἐφαίνετο ὡς νὰ ἐσυμπλήρωνε τὴν μόρφωσιν ἐνὸς καλοαναθρεμμένου κοριτσιοῦ, καὶ ἐνὸς νέου.

Ὀλίγα λουλουδάκια, ὀλίγες πινελιὲς ποῦ ἐνθύμιζαν μιὰν ἀγαπημένην γωνίτσαν ἐξοχῆς, ἢ γατίτσα ἢ τὸ σκυλλάκι τοῦ σπιτιοῦ, χωρὶς ἀξιώσεις ὅλα αὐτά, ἦσαν τὰ ὅποια ἔκλειεν ὁ καλλιτεχνικὸς ὀριζωνιτῶν ἐρασιτεχνῶν καὶ τῶν δύο φύλων.

Ὁ νέος ποῦ ἐγένετο ἐπιστήμων ἢ ἔμπορος καὶ ἡ κόρη ποῦ ὑπανδρεύετο, ἐπετοῦσαν τῆς παλέτες καὶ τὰ πινέλλα των καὶ ἐλησμονοῦσαν ἐντελῶς τὴν Τέχνην.

Τώρα τὰ πράγματα ἄλλαξαν. Ἐρασιτεχνία δὲν θὰ εἴπῃ πολυτέλεια τῆς μορφώσεως, λούσο, στολίδι, ποικιλία εἰς τὴν μονοτονίαν τῆς ζωῆς, ἀλλὰ θὰ εἴπῃ ἀγάπη τῆς Τέχνης γιὰ τὴν Τέχνην, γιὰ τὰς ἀπολαύσεις της, γιὰ τὴν χαρὰν καὶ τὴν εὐτυχίαν ποῦ προξενοῦν οἱ μυστηριώδεις κόσμοι της.

Τώρα ἐρασιτέχνιδες καὶ ἐρασιτέχναι δουλεύουν γερὰ, μελετοῦν, κοπιᾶζουσιν, ἐπιμένουσιν καὶ φθάνουσιν ὅπου ζητοῦν, ὅπου θέλουν νὰ φθάσουν.

Ἡ Τέχνη ὅταν δὲν πρόκειται νὰ γίνῃ ἐπάγγελμα, ὅταν δὲν ὑποχρεοῦνται νὰ ἐμπορεύεται γιὰ νὰ ζήσῃ τὸν τεχνίτην, ὅταν δὲν ἀναγκάζεται νὰ κἀνῃ παραχωρήσεις καὶ ὑποχωρήσεις, ὑπνόνεται ἀκόμη περισσότερο, γίνεται περὶ ἰδανική, καὶ φθάνει σχεδὸν εἰς τὸ ὕψος μιᾶς θρησκείας.

Εἰς τὴν μικρὴν ἐκθεσοῦλαν ποῦ διοργανοῦνται γιὰ δευτέραν φορὰν τὸ Λύκειον τῶν Ἑλληνίδων, ὑπάρχουσιν τόσα ὀλοφάνερα δείγματα αὐτῆς τῆς τροπῆς ποῦ ἔχει λάβει ἡ ἐρασιτεχνία εἰς τὸν τόπον μας. Ὅπου ὑπάρχει ταλέντο, φωνάζει τόσο δυνατὰ, ἀκόμη καὶ ὅταν δὲν ἔχη ἀκολουθήσει ἓνα ὀρισμένον δρόμον, ὅπως εἰς τὸ θαυμάσιο τοπεῖον τῆς Μυκόνου, τὸ ὁποῖον

εσκιτοάρισεν ένας αυτοδίδακτος άπλοῦς ἀλλὰ καλλιτέχνης άνθρωπος.

Ἄλλ' όπου ὑπάρχει ταλέντο καὶ σύστημα, όπου ὑπάρχει ἰδιοφυΐα καὶ καλὴ κατεύθυνσις, μᾶς παρουσιάζει ἔργα ποῦ συναρπάζουν καὶ εκπλήττουν καὶ ἱκανοποιοῦν κάθε ἀπαίτησιν.

Καὶ ἀρχίζω ἀπὸ τὰς ἐφόρους τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τοῦ τμήματος εἰς τὰς εὐγενεῖς ἐνεργείας καὶ τὴν ὀργάνωσιν τοῦ ὁποίου ὀφείλεται ἡ ἐπιτυχία τῆς ἐκθέσεως.

Αἱ ἔφοροι κκ. Ρεδιάδου καὶ Βελλίνη ἐκθέτουν ἀνὰ δύο μικρὰ ἔργα ποῦ δίδουν τὸ μέτρον καὶ τοῦ ταλέντου καὶ τῆς συστηματικῆς ἐργασίας των.

Ἡ μυγαλιὲς τῆς κ. Ρεδιάδου εἶναι κᾶτι ποῦ μυρρίζει χειμωνιάτικη ἀνοιξι, κᾶτι τόσον ἀληθινὸ καὶ ὡς ἀτμοσφαῖρα καὶ ὡς χρωματισμὸς ὥστε νὰ δίδουν δικαιώματα ἐπὶ τῆς καλῆς τῆς ἀληθινῆς Τέχνης. Τὸ τοπίον τῆς μιᾶ εἰκονίτσα καλὴ εἰς σχέδιον συμπληροῖ τὴν ὠραίαν ἐντύπωσιν τοῦ θεατοῦ περὶ τῆς βεβαιότητος, μὲ τὴν ὁποίαν βαδίζει ἡ ἐρασιτέχνης κυρία εἰς τὸν ἀνήφορον τῆς Τέχνης.

Ἡ κ. Βελλίνη μᾶς δίδει ἕνα μπουκετάκι μενεξέδες, κάτω ἀπὸ μιᾶ κίτρινη draperie, ποῦ ἀξίζει ἕνα κόσμον ἐμπορφιάς καὶ καλλιτεχνικῆς ἐμπνεύσεως. Τὸ ὠραῖον τραπάρισμα παρουσιάζει τόσῃν ποιήσιν καὶ τόσῃν γραφικότητα μαζύ, καὶ τὸ ἄψυχον ὕφασμα εἶναι τόσον ἀρμονικόν, ὥστε νὰ ἀποσπᾷ τὴν προσοχὴν καὶ ἀπὸ τοὺς ὠραίους μενεξέδες, τὸ κύριον θέμα τῆς εἰκόνας. Διὰ τῆς φράπες τῆς ἠμποροῦν νὰ λεχθοῦν ἄλλα τόσα καλά, διότι τὸ χρῶμα τῆς φθάνει παντοῦ εἰς τὴν ἀλήθειαν.

Καὶ διὰ νὰ συνεχίσωμεν μὲ τὰς κυρίας στρεφόμεθα ἀμέσως πρὸς τὸ πλούσιον καὶ εἰς ἀριθμὸν καὶ εἰς ποικιλίαν καὶ εἰς ἐκτέλεσιν ἔργον τῆς κ. Ταρσούλη. Ἐκθέτει περὶ τοὺς εἴκοσι ἕνα πίνακας. Κανὲν εἶδος Τέχνης δὲν τῆς ἔμεινε ξένον. Τοπεῖα, θάλασσοι, λουλούδια, φρούτα, ψάρια, πουλιά, πορτραῖτα, ὅλα τὰ ἔχει ἀντικρῦσει, ὅλα τὰ ἔχει δοκιμάσει.

Θὰ ἐπροτιμοῦσα νὰ τὴν ἔβλεπα νὰ ἀκολουθήσῃ τὴν ἰδιαιτέραν τῆς κλίσιν διὰ τὴν φύσιν διὰ τὰ ὠραῖα τοπεῖα καὶ τὴν γαλανὴ θάλασσα Ἡ ἀτμοσφαῖρα τῆς, οἱ ὀρίζοντές τῆς, ἡ διαύγεια τῶν χρωμάτων τῆς, ἀκόμη καὶ τὸ σχέδιόν τῆς ἐκεῖ ἀναφαίνονται, ἐκεῖ διακρίνονται. Ἡ κ. Ταρσούλη πρέπει, εἶναι ἀνάγκη νὰ εἰδικευθῇ καὶ ἠμπορεῖ νὰ τὸ κάμη ἀφοῦ ἐργάζεται διὰ τὴν Τέχνην καὶ ὄχι διὰ τὸ ἐπάγγελμα.

Τὸ ἐκκλησάκι τῆς ἔξαφνα τῆς Κηφισσιᾶς καὶ τὰ μαραμμένα φύλλα τοῦ φθινοπώρου τῆς

εἰς τὴν ὠραίαν καὶ δενδροστολισμένην λεωφόρον εἶναι ἀπὸ τὰ ἔργα ποῦ ξεχωρίζουν καὶ προμηγύουν εἰς τὴν καλλιτέχνηδα μιᾶν θέσιν μεμεταξὺ τῶν καλλιτέρων.

Βεβαίως ἐν γένει τὸ χέρι τῆς εἶναι συνειδημένο στῆς βέβαιες γραμμὲς εἰς τὸ σπὸρ αὐτὸ τῆς Τέχνης ποῦ ζητεῖ καὶ δοκιμάζει καὶ ἐμβαθύνει εἰς ὅλα τὰ μυστικὰ τῆς φύσεως. Μελέτη καλὴ καὶ βαθειὰ καὶ ἐπίμονη ποῦ σφραγίζει ὅλα τὰ ἔργα τῆς μὲ μιᾶν σφραγίδα ἰδικήν τῆς. Ἄλλα καὶ πάλιν ἐπανέρχομαι εἰς τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπιμονῆς τῆς, τῆς προτιμῆσεώς τῆς διὰ τὸ τοπεῖον. Τὸ ἄστρον τῆς τὸ καλλιτεχνικὸν αὐτὴν τὴν κατεύθυνσιν τῆς δίδει, αὐτὸν τὸν δρόμον τῆς φωτίζει καλλίτερα ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους. Εἰς τὸν καλὸν καὶ φωτεινὸν αὐτὸν δρόμον εὐρίσκεται, ἐκεῖ τὴν διευθύνει ἡ καλλιτεχνικὴ τῆς ἰδιοφυΐα, ἐκεῖ ἂν δρέπει σήμερον ἐπαίνους, θὰ δρέψῃ αὐριον στεφάνια. Ὅπωςδήποτε ὅ,τι παρουσιάζει εἶναι ἀρκετὸν καὶ προδίδει ὄρεξιν δουλειᾶς καὶ ἐπιτυχίας καὶ νίκης ὄχι πλέον ἐρασιτεχνικῆς, ἀλλὰ καλλιτεχνικῆς τὴν ὁποίαν θὰ ἀποκτήσῃ διότι φαίνεται νὰ ἐννοῇ ὅτι ἡ Τέχνη εἶναι κᾶτι χωρὶς τέλος, καὶ ὅτι ὅσον ὑψηλότερα βλέπει κανεὶς, τόσον ὀφείλει νὰ ἐνθυμῆται τὰ λόγια τοῦ μεγαλειτέρου σοφοῦ: «*Ἐν οἶδα οὐδὲν οἶδα*» διότι τότε πραγματικῶς καὶ πολλὰ βλέπει καὶ πολλὰ ξέρει.

Ἡ δ)νις Παπαμανώλη εἶναι πορτραίτιστ. Περιορισμένη εἰς τὸ πορτραῖτο τῆς ἡσυχᾶ καὶ φρόνιμα ἐκέρδισεν ἀπὸ πέρυσι τόσον ἔδαφος, ὥστε νὰ ἐκπλήττῃ μὲ τὴν δυνατὴν ἐμφάνισιν ἐνὸς ταλάντου ποῦ στερεόνοται καὶ δυναμόνει ἔκτακτα. Ἡ δ)νις Παπαμανώλη, κοριτσάκι χθεσινόν, ἀντιμετωπίζει τὴν δύσκολον τέχνην τῆς προσωπογραφίας, μὲ πολλὴν ἀποφασιστικὴν ἀπόφαση, ἀλλὰ καὶ μὲ δύναμιν ἀσυμβίβαστην μὲ τὴν ἡλικίαν τῆς.

Ἄγαπῶ βεβαίως πολὺ τὰ τελειωμένα πορτραῖτά τῆς, καὶ ἡ δ)νις Μπέκ, μὲ τὴν ὠραίαν ἐμφάνισιν τῆς καὶ τὴν τόσῃν ὁμοιότητά τῆς κάτω ἀπὸ τὸ καπέλλο τὸ δεμένο μὲ τὸ βελουδάκι εἰς τὸν λαμόν, εἶναι ἕνα ὠραῖο ἔργον. Ἄλλα προτιμῶ τὰ σκίτσα τῆς, διότι ἀκριβῶς τὸ σκίτσο δίδει τὴν δύναμιν τοῦ τεχνίτου ἐντελῶς γυμνὴν καὶ δίδει τὸ μέτρον τῆς ἐξελίξεώς του.

Ἡ δ)νις Καραπαύλου, νέο κορίτσι καὶ αὐτὸ ἔκαμεν ἐπίσης ἀπὸ πέρυσι τὴν ἐμφάνισιν τῆς εἰς τὴν ἐρασιτεχνικὴν ἐκθεσιν. Τὸ τοπεῖον καὶ ἡ νεκρὰ λεγομένη φύσις εἶναι τὸ φόρτε τῆς. Εἰς τὴν μικρὰν ἐκθεσιν τὰ ροδάκινά τῆς εἶναι χάσμα ματιῶν καὶ δροσερότης χνουδιοῦ, ποῦ ἀνοίγει τὴν ὄρεξιν. Ζωντανά, χυμώδη, δροσερά

Ἡ ἐκθροισθεὶς Αὐτοκράτωρ τῆς Ῥωσσίας Νικόλαος Β.

τά φρούτα αυτά, είναι τὸ παντάν των κυδωνίων, ἐνὸς ἀχάριστου παληοῦ εἰς τὴν ζωγραφικὴν φρούτου, εἰς τὸ ὁποῖον δυνατὲς πινελιὲς καὶ χρῶμα ἐπιτυχημένο δίδουν νεότητα καὶ ἐντελὴ πρωτοτυπίαν.

Τεχνοκρίτης

Η ΕΡΓΑΤΡΙΑ ΤΩΝ ΛΟΥΛΟΥΔΙΩΝ

Ἀκόμη δὺὸ βελονιὲς στερέωσαν τὸ μεγάλο ταφταδένιο λουλουῖδι στὸ σκοῦρο πράσινο κοτσάνι του, ὕστερα ἡ δεσποινὶς Λίτσα ἔσκυψε γιὰ νὰ κόψῃ τὴν κλωστή μὲ τὰ δόντια της.

Μολονότι ἦταν Κυριακὴ ἡ Λίτσα δὲν σταματοῦσε τὴν ἐργασία της. Κ' ἐκεῖνο τὸ ἀπομεσήμερο τὴν ὥρα ποῦ τὸ ρολοῖ τῆς ἀπέναντι ἐκκλησίας ἐκτυποῦσε τρεῖς φορές ἡ Λίτσα ἐτελείωνε τὸ πέμπτο τριαντάφυλλο. Τὰ ἄλλα τέσσαρα ἦσαν ἐκεῖ ἑτοιμα ἐπάνω σὲ μιὰ κόλλα ἀπὸ ἄσπρο τσιγαρόχαρτο φρέσκα καὶ ζωντανὰ σὰν ἀληθινά.

Ἄλλοτε τὸν μακρυνὸ καιρὸ τῆς νεότητός της ὄρφανὴ ἀπὸ μητέρα καὶ μὲ τυφλὸν πατέρα καὶ ἓνα μικρὸ ἀδελφὸ ἡ δεσποινὶς Λίτσα ἐργάζονταν εἰς ἓνα ἀπὸ τὰ καταστήματα ποῦ βγάζουν χιλιάδες τεχνητὰ λουλούδια σὲ φτινὲς τιμὲς. Κατάμονη τώρα πιά, ἐξακολουθοῦσε τὴν ἐργασίαν της στὴν κάμαρά της καὶ ἔκανε λουλούδια φανταστικά, λουλούδια καλλιτεχνικά ποῦ δὲν ἤθελαν οὔτε ἐργασία βαρεῖα οὔτε βαρεῖα καὶ ἀκριβὰ ὑλικά παρὰ μόνον τὰ λεπτὰ καὶ ἐλαφρὰ δάκτυλα τῆς καλῆς τεχνίτρας.

Στὸν ὡραῖο φανταστικὸ ψεύτικο κήπο τῆς δεσποινίδος Λίτσας ἔβλεπε κανεὶς ὅλα τὰ χρώματα στὰ λουλούδια της. Εἶχε τριαντάφυλλα ἀπὸ ἀπαλὸ ῥόδινο χρῶμα, κίτρινο, κόκκινο, ἀκόμη καὶ γαλανὸ καὶ μῶβ. Κ' εἶχαν ὅλα τὴν ἀρμονία στὰ χρώματά τους καὶ τὴν κομψότητα στὸ σχῆμα τους, ποῦ μπορούσε νὰ τὰ κτυπάξῃ μὲ τὴν ἴδια εὐχαρίστησι ποῦ θὰ κτύπαζε ἓνα ἀληθινὸ κήπο.

Ἡ Λίτσα ἔζοῦσε χωρὶς μεγάλη στέρησι χρημάτων, κερδίζοντας ἀκριβῶς ὅσα ἤθελε γιὰ νὰ ζῇ μόνη στὴν μονάκριβη κάμαρα. Ἄμα ἐτελείωσε τὴν ἐργασίαν της ἡ Λίτσα σηκώθηκε καὶ πῆρε ἀπὸ τὸ συρτάρι τοῦ κομοδίνου ἓνα μπουκαλάκι μὲ μελάνι καὶ δύο τρία φύλλα ψηλοῦ χαρτιοῦ—χαρτιοῦ κομψευομένης κυρίας—καὶ ἐκάθησε πάλι ἐμπρὸς στὸ τραπέζι ποῦ ἦσαν ἀκόμη σκορπισμένα λεπτὰ διάφορα μεταξωτὰ κουρελάκια. Ἄλλὰ δὲν ἔγραψε. Ἄρχισε νὰ ξαναδιαβάξῃ τὸ γράμμα ποῦ εἶχε λάβει τὴν περασμένη ἐβδομάδα καὶ στὸ ὁποῖο ἤθελε νὰ ἀπαντήσῃ. Αὐτὸ τὸ γράμμα ἀρχίζει ἔτσι : « Ὠραία καὶ γλυκεῖά μου φίλη, τί κρίμα νὰ μὴν εἶσθε κοντά

μου σ' αὐτὸ τὸ θαυμάσιο τόπο τώρα ποῦ ἡ λεμονιὲς εἶνε ἀνθισμένες... ἢ ἐγὼ κοντά σας στὸν παλιὸ γοτθικὸ πύργο ἀπὸ τὸν ὁποῖον μοῦ γράφετε. Ὠ ! μοῦ φαίνεται πῶς βλέπω τὸ ληγερὸ ἀνάστημά σας, τὰ γαλανὰ σας μάτια καὶ τὰ ὀλόξανθα μαλλιά σας... » Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ τὸ βλέμμα τῆς δεσποινίδος Λίτσας ἄφησε τὸ γράμμα καὶ ἔκανε τὸ γύρο τῆς μικρᾶς καμαρούλας (ποῦ δὲν ἦταν γοτθική !) γιὰ νὰ σταματήσῃ στὸν καθρέπτη ὅπου μὲ μιὰς ἐφάνη ἓνα πρόσωπο μαραμμένο μὲ χιονισμένα μαλλιά...

Ἡ δεσποινὶς Λίτσα δὲν ὑπῆρξε ποτὲ ὡραία ἀλλὰ ὑπῆρξε νέα, καὶ ἡ ἀνθηρὰ νεότης εἶνε σχεδὸν ὁμορφιά. Τώρα πιά τὰ μάτια της εἶχαν σβυσθῆ ὡς λουλούδια μαραμμένα καὶ ὁ χειμῶνας εἶχε περάσει ἀπάνω ἀπὸ τὸ ξανθὸ κεφάλι. Τώρα ἦταν γρηά. « Γλυκεῖά μου φίλη, ποῦ ποτὲ δὲν σὰς εἶδα καὶ τόσο ὄνειρεύθηκα, ἔλεγε ἀκόμη τὸ γράμμα, ἀφήστε με νὰ σὰς ψιθυρίσω κρυφὰ ἓνα μυστικὸ ποῦ ἴσως τὸ ἔχετε μαντέψει. Σὰς ἀγαπῶ... »

Ἡ δεσποινὶς Λίτσα δὲν ἐδιάβασε περισσότερο καὶ ξαναδίπλωσε τὸ γράμμα. Συλλογίζονταν πῶς εἶχε ἀρχίσει αὐτὴ ἡ φάρσα. Μερικὲς γράμμὲς ποῦ εἶχε διαβάσει μιὰ μέρα στὴν ἐφημερίδα « *Νέος καλλιτέχνης, μόνος καὶ μελαγχολικός, ἐπιθυμῶ ἀλληλογραφίαν μὲ νέαν κόρην ἰδίας καταστάσεως. Κανένα ὄνομα δὲν θὰ δοθῇ. Γράψατε πρὸς τὴν ἐφημερίδα ἀριθμὸς 1209* ».

Ἡ δεσποινὶς Λίτσα εἶχε λυπηθῆ τὸν μελαγχολικὸ νέο καὶ συλλογίστηκε τὴν πονόψυχη κόρη ποῦ θὰ ἀπαντοῦσε στὴν ψυχικὴ αὐτὴ πρόσκλησι ἑνὸς ρομαντικοῦ. Ἡ δεσποινὶς Λίτσα εἶχε φαντασία. Ἀμέσως ἀπεφάσισε ὅτι ἡ ἡρωὶς θὰ ἦταν ὡραία, ἀπὸ μεγάλη εὐγενικὴ οἰκογένεια, ἀλλὰ πτωχὴ, ὅτι θὰ ζοῦσε μ' ἓνα ὑπερήφανο πατέρα σ' ἓνα παλιὸ πύργο μισογκρεμισμένο καὶ ὅτι θὰ τὴν ἔλεγαν Μαρία... Τὴν ὥρα ποῦ ἐργάζονταν ἡ Λίτσα ἔκανε μὲ τὸν νοῦ της μιὰ φανταστικὴ θαυμασία ἱστορία. Ἡ ἰδέες, ἡ λέξεις, ἀραδιάζονταν ἀρμονικὰ στὸ πνεῦμα της, ὅπως στὰ δάκτυλά της ὁ ταφτάς καὶ ἡ μουσουλίνα.

Τότε, γιὰ νὰ ἔξῃ καὶ μιὰ διάσκεδασι, ἔγραψε αὐτὴ τὸ γράμμα τῆς φανταστικῆς κοπέλλας καὶ τὸ ἔρριξε στὸ ταχυδρομεῖο στὴ διεύθυνσι τοῦ νέου. Καὶ σὲ λίγο τῆς ἦλθε ἡ ἀπάντησις. Ὁ καλλιτέχνης εὐχαριστοῦσε, ἦταν εὐτυχῆς, γοητευμένος, παρηγορημένος καὶ παρακαλοῦσε τὴ Μαρία νὰ τοῦ ξαναγράψῃ, νὰ εἶνε φίλη του.

Στὸν Ἑρρίκο—ἦταν τὸ ὄνομα τοῦ καλλιτέχνου— ἡ Μαρία διηγεῖτο τὴ μοναχικὴ καὶ ρομαντικὴ ζωὴ της, τὰ ὄνειρα ποῦ τῆς ἄρεσε νὰ

πλάθῃ μὲ τὸν νοῦ της, παίζοντας ἄρπα, διαβάζοντας ποιήματα ἢ περπατῶντας κάτω ἀπὸ τὰ πυκνὰ δένδρα τοῦ σκοτεινοῦ καὶ ἔρημου πάρκου...

Σὰν τὰ ὄνειρα μιὰς κνανοαίματης κόρης ποῦ περνᾷ τὴν ζωὴν της στὸ βάθος ἑνὸς φεουδαρχικοῦ πύργου, δὲν διέφεραν πολὺ ἀπὸ ἔκείνα ποῦ μπορεῖ νὰ κἀνῃ στὴ φτωχικὴ της καμαρούλα μιὰ ἐργάτρια εἴκοσι χρόνων, ὁ καλλιτέχνης δὲν καταλάβαινε, ἴσως γιὰτὶ δὲν εἶχεν ἰδέαν τῆς ψυχολογίας τῶν εὐγενῶν κοριτσιῶν... Αὐτὸς ταξείδευε. Περιέγραφε στὴν φίλη του τὴν Αἴγυπτο, τὴν Ἑλλάδα, τὴν Ἰταλία... στὰς μαγευτικὰ ἐντυπώσεις ἀνακατέβουνταν ἡ εὐγνωμοσύνη τῆς φιλίας... Καὶ νὰ τώρα ποῦ εἶχε μιλήσει καὶ γιὰ ἔρωτα...

Μία αἰσθηματικὴ ἐκμυστήρευσις !! ἡ πρώτη σ' αὐτὴ τὴν πολὺ φρόνιμη παρθερικὴ ζωὴ της. Γιὰτὶ ἄλλοτε ὅταν ἦταν νέα ἦταν πολὺ πτωχὴ γιὰ νὰ τραβήξῃ μνηστήρας, ἡ πρώτη στὰ πενήντα της χρόνια. Ἡ δεσποινὶς Λίτσα εἶχε μειδιάσει, εἶχε κοροϊδέψει τὸν ἑαυτὸ της, λίγο συγκεκινημένη ὅμως καὶ εὐχαριστημένη μαζί... Γιὰ νὰ διαβάσῃ λοιπὸν τὸ ἐρωτικὸ γράμμα εἶχε λοιπὸν ξαναβρεῖ τὰ μάτια τῶν εἴκοσι της χρόνων ; Ὅχι βέβαια, ἀλλὰ ἴσως τὰ μαγευτικὰ λόγια εἶχαν ἀγγίξῃ τὴν ψυχὴν της, τὴν ψυχὴν τῶν εἴκοσι χρόνων πρὺ στὸν καιρὸ ποῦ μπορούσε νὰ τραγουδήσῃ εἶχε κοιμηθῆ ἀπὸ τὴν γεμάτη φροντίδες ζωὴ της καὶ ποῦ κανένα μαγεμένο βασιλόπουλο δὲν εἶχε ἐνοχληθῆ νὰ τὴν ξυπνήσῃ...

Ἄλλὰ πολὺ λίγο τὰ σκέφθηκε ὅλα αὐτά... Ἄλλῃ σκέψις τῆς ἦλθε στὸ νοῦ καὶ τῆς ἔσφιξε τὴν καρδιά. Αὐτὸς ὁ πτωχὸς νέος ἀγαποῦσε τὴ Μαρία. Πῶς νὰ τὸν ἀφήσῃ περισσότερο στὴν ἀγνοία, ἀλλὰ πῶς νὰ τοῦ πῇ ὅτι ἡ Μαρία δὲν ὑπῆρχε... πῶς ὑπῆρχε δηλαδὴ στὸ ρομαντικὸ πνεῦμα μιὰς γρηᾶς ἐργάτριας !

Ἐβδομάδα εἶχε περάσει ἀπὸ τὴν ἡμέρα ποῦ εἶχε λάβει τὸ γράμμα καὶ ἡ δεσποινὶς Λίτσα δὲν εἶχε ἀποφασίσει... Μιὰ τέτοια ἐξομολόγησις τῆς φαίνονταν πολὺ δύσκολο νὰ γραφθῇ. Καὶ στὸ βάθος τῆς ἐκόσμιζε ὅταν ἐσκέπτετο πῶς δὲν θὰ ἔγραφε πιά τὰ γράμματα τῆς Μαρίας καὶ δὲν θὰ ἐλάμβανε τοῦ Ἑρρίκου.

Αὐτὸ τὸ Κυριακάτικο ἀπόγευμα τοῦ Ὀκτωβρίου πέρασε χωρὶς ἡ δεσποινὶς Λίτσα νὰ λάβῃ καμμιά ἀπόφασι καὶ τὸ βράδυ αἰσθάνθηκε τὸν ἑαυτὸν της τόσον κουρασμένον, ὥστε γιὰ μιὰ στιγμὴ συλλογίστηκε νὰ μὴν πάῃ στὸν γείτονα της τὸν παράλυτο, μὲ τὸν ὁποῖον συνείδηζε κάθε βράδυ νὰ παίξῃ κοντσίνα.

Ἄλλὰ ἔπειτα πονετικὴ καὶ καλὴ καθὼς ἦταν

συλλογίστηκε πόσο μακρυνὲς θὰ φαίνονταν ἡ ὄρες στὸν φτωχὸ αὐτὸν ἄνθρωπο καὶ μὲ τὴν ἀνάγκην μιὰς ἐκμυστηρεύσεως εἶπε στὸν ἑαυτὸν της.

« Θὰ τοῦ διηγηθῶ τὴν ἱστορία μου καὶ θὰ μοῦ δώσῃ μιὰ καλὴ συμβουλὴ ».

Στὴν ἀναγκαστικὴ καθιστικὴ ζωὴ τοῦ ὁ ἄρρωστος φίλος τῆς Λίτσας εἶχε πολὺ διαβάσει καὶ πολὺ σκεφθῆ, γι' αὐτὸ τῆς φαίνονταν ἄνθρωπος ποῦ θάξερε πολὺ περισσότερα πράγματα ἀπὸ αὐτὴν.

Καὶ πραγματικῶς δὲν τοῦ ἔκρυψε τίποτε ἀπὸ τὴν παράξενη ἱστορία. Μὲ μεγάλη σοφοσύνη τοῦ διηγήθηκε λεπτομερῶς τὰ διατρέξαντα γιὰ νὰ μπορέσῃ νὰ τῆς δώσῃ καθὼς ἔλεγε μιὰ καλὴ συμβουλὴ καὶ στὸ τέλος ἐπρόσθεσε.

— Αὐτὸ ἐννοεῖται δὲν μπορεῖ νὰ ἐξακολουθήσῃ, θὰ γράψω σ' αὐτὸν τὸν νέον ὅτι...

Ἄλλὰ πρὸς μεγάλην τῆς ἔκπληξιν ὁ ἄρρωστος φίλος τῆς μαλακὸς καὶ συμβιβαστικὸς ἐκονοῦσε τὸ κεφάλι του.

— Καί... ἂν δὲν ἦταν νέος ; εἶπε σιγά.

Καὶ ἐπειδὴ ἡ Λίτσα δὲν ἀπαντοῦσε, ἐξηκολούθησε.

— Ἐὰν δὲν εἶνε νέος, δεσποινὶς Λίτσα, ἂν εἶνε τὸ ἐναντίον κανένας γεροντᾶκος ; Κανένας δυστυχῆς καὶ κατάκειτος γέρος ποῦ θέλησε μὲ τὴν φαντασίαν του νὰ γείνη ὡραῖος νέος καὶ νὰ ἀγαπηθῇ. Ἄν εἶναι ἓνας φυλακισμένος ποῦ ὄνειρεύτηκε πέλαγα καὶ ταξείδια... ἓνας ἀπόκληρος ποῦ δὲν ὑπῆρξε ποτὲ εὐτυχῆς... ἓνας γέρος ποῦ δὲν ὑπῆρξε ποτὲ νέος ..

Χωρὶς νὰ τὸ θέλῃ ἡ δεσποινὶς Λίτσα ἐψιθύρισε :

— Σὰν καὶ σὰς ;

— Σὰν καὶ μένα, μάλιστα, ἀκριβῶς.

Τότε σὰν νὰ φωτίστηκε διὰ μιὰς, πετάχτηκε ἀπὸ τὴν θέσι της καὶ ἐφώνησε.

— Εἶνε δυνατόν, καλὲ μου γείτονα... ὁ νέος καλλιτέχνης... εἶσθε σεις :

— Ἐγὼ ἤμουνα, καλὴ μου γειτόνισσα... μιὰ πολὺ παράξενη ἰδέα ποῦ μοῦ πέρασε ἀπὸ τὸ νοῦ μιὰ μέρα ποῦ βαρυσόμουνα πολὺ... Ἄλλὰ ὁ Θεὸς ξέρει ἂν φανταζόμουνα ὅτι σεις...

— Εἶσθε σεις ! ἐπανέλαβε ἡ δεσποινὶς Λίτσα ἡ ὁποία δὲν εἶχε συνέλθει ἐντελῶς ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀποκάλυψιν. Αὐτὰ τὰ γράμματα τῶν μακρυνῶν χωρῶν τὰ γράφατε λίγα βήματα ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα μου. Μοῦ μιλοῦσατε γιὰ τὴν Αἴγυπτο... γιὰ τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ ἔχετε κουνίσει κἀν ἀπὸ τὴν πολυθρόνα σας.

— Ἀπαράλλακτα ὅπως σεις μοῦ μιλοῦσατε γιὰ τὸν πύργο σας... Τὰ γράμματά σας δεσποινίς, ἦσαν θαυμάσια.

— Μήπως τὰ δικά σας πήγαιναν πίσω ;

“Ο άρρωστος μειδιούσε μελαγχολικά :

— Τί τρελλοί γέροι που είμαστε...

— “Οχι και τόσο, γείτονά μου... αυτός ο καιρός που πέρασε ήταν έκτακτος... η ζωή μās άρνήθηκε την ευχαρίστησι της αγάπης... τών είκοσι χρόνων... Και για να δοκιμάσουμε αυτή τη χαρά έπεριφρονήσαμε τη ζωή... όπως έγω περιφρονώ την άνοιξη, άφου έχω τριαντάφυλλα και λουλούδια.

“Εγινε μικρά σιωπή. “Ακουσαν τὸ ῥολοί που κτυπούσε σιγά και τακτικά σαν μιὰ βαρυστισιμένη καρδιά.

Τότε σαν κάθε βράδυ καθισμένοι στο μικρό στρογγυλό τραπέζιαί έπαιζαν την κοντοίνα τους με όνειροπόλα μάτια κάτω από τὰ χιονισμένα τους μαλλιά.

Κατὰ τὸ Γαλλικόν

Ρίτσα

ΤΟ ΑΣΠΡΟ ΤΡΙΑΝΤΑΦΥΛΛΟ

“Ο γάμος ώρίσθη να γίνει μετά ένα έτος. “Η “Αννα εις τὸ διάστημα αυτό θα έμεγάλωνε, συγχρόνως δὲ και θα έγυμνάζετο εις τὰ νέα της καθηκόντα της καλής οικοκυρας, θα έσοβάρευε περισσότερο, κατὰ την έκφρασιν μάλιστα της μητέρας της, θα έμάζευε τὸν νοῦ της στο κεφάλι της και δὲν θα έζητούσε πειά να παίξει κούκλες.

“Εννοείται ότι όλα αυτά άπεφασίζοντο, χωρίς να ζητηθῆ ή γνώμη της κόρης, άλλ’ οὔτε καν να γίνει σκέψις ότι ήμπορούσε να έχη γνώμην. Και ή “Αννα άφινε να σκέπτονται, να άποφασίζουν και τὰ κανονίζουν την τύχην της.

Προσηλωμένη και άπορροφημένη από τὰ δώρα και τὰ φορέματα και την καλοπέραςι της νέας της ζωής, εύτυχημένη γιατί κάθε της έπιθυμία έπρολαμβάνετο και κάθε της πύθος ικανοποιείτο, άφίνετο να θέλη όπως ήθελαν, να σκέπτεται όπως έσκέπτοντο και να άποφασίζη όπως άπεφασίζαν.

Να την παύσωμεν από τὸ σχολείον, ειχεν ειπῆ ή μητέρα. Να παύση ειπεν ο άρραβωνιαστικός, ο οποίος δὲν ειχε και πολλήν έμπιστοσύνην εις την έπιροήν των φίλων και των συμμαθητριών. Και μόνον ο πατέρας άναστένάζε βαρεία, γιατί έβλεπε να χάνεται και να σβύνη τὸ ωραιότερό του όνειρο για τὸ μέλλον της “Αννας.

“Ετελείωσε ! Πάει κι’ αυτό, έλεγε μόνολογώντας. Οὔτε βραβεία πειά, οὔτε στεφάνια, οὔτε χειροκροτήματα και θαυμασμοί και συχαρητήρια άτελείωτα που έπροκαλούσαν κι’ έ-

ζετάσεις της, αυτής και μόνης, μέσα σε τόσο κορίτσια.

Θα γίνει μεγάλη, πολὺ μεγάλη, του ειχεν ειπει κάποια κυρία σῆς τελευταίες εξετάσεις της εύθης που άκουσε πως ήταν κόρη του. Και αυτός σῆς πειὸ δύσκολες στιγμές της ζωής του ένθυμείτο τὰ λόγια της καλής άγνωστης κυρίας και έπαρηγορείτο. « “Η “Αννα θα γίνει μεγάλη. Και κάτι σαν ένα φωτεινὸ στεφάνι δόξης που έβλεπε με την φαντασίαν σε κάποιον μακρυνόν ορίζοντα έπερνούσεν άμέσως από την φαντασίαν του και τὸν άνεκούφιζεν από κάθε μεγάλη λύπη.

Τώρα μ’ ὄλον ότι ή ή ύπαρξις ὄλων έφαινετο εξασφαλισμένη με τὸν γάμον αυτόν, όμως ο πατέρας ήσθάνετο εις τὰ βάθη της άπλοϊκής ψυχής του την δυνατήν λύπην ότι ή “Αννα δὲν θα έγίνετο ή μεγάλη μεταξύ ὄλων των γυναικῶν του τόπου της, όπως την ειχεν όνειροπολήσει ή πατρική φιλοδοξία του.

“Ο πρώτος καιρός της μνηστείας έπερνούσεν έν τούτοις εύχάριστα για ὄλους τούς άλλους. «Για χάρι του βασιλικου ποτίζεται κι’ ή γλάστρα» όπως έλεγεν ή κερὰ Μαριγώ, ή οποία ειχεν άποκτήσει τώρα και βοηθόν στην κουζίνα και άλλο κορίτσι για κικμακίερα της κ. “Αννας.

Γλυκά, μπομπόνια, λουλούδια, πλούσια και ωραία φαγητά, περίπατοι πότε με τ’ άμάξι και πότε με της βαρκές, ωραία φορέματα και καπέλα, τέλος μιὰ καθημερινή έορτή ειχε διαδεχθῆ την περασμένη στενόχωρη και μελαγχολική ζωή.

“Η “Αννα έψήλωνεν, έμεγάλωνεν, έγύναικώνετο, από ήμέρας σε ήμέραν, σαν ένα ωραίο λουλουδι που ώριμάζει τὰ μπομπουκία του κάτω από ένα θαλπερό και ζωογόνο ήλιο και ρουφῆ διψασμένα και άχόρταγα ὄλους τούς πλουσίους χυμούς της μητέρας γῆς.

“Ο άρραβωνιαστικός που έπαρκαλούθουσε με μάτι λαίμαργο ὄλο αυτό τὸ άπλωμα της αντίσεως, ὄλο αυτό τὸ ξεχείλισμα των χυμῶν της νέας της ζωής, εύρίσκετο σαν διαρκῶς μεθυσμένος, εις μιάν νευρικήν υπερέντασιν, εις μιάν έρωτικήν υπερδιέργισιν, την όποιαν με πολλήν δυσκολίαν έσυγκρατούσε.

“Ενα άπόγευμα μιὰς πολὺ θερμῆς άνοιξιάτικης ήμέρας, έπῆγεν ένωρίτερα από την συνηθισμένη του ώρα να ιδῆ την “Ανναν. “Ολοι έκοιμῶντο εις τὸ σπίτι και ή “Αννα εύρέθηκε μόνη εις τὸ μικρὸ γραφεϊο που έχρησίμευε και σαλονάκι, όπου έτακτοποιούσε τὰ λουλούδια που της ειχε φέρει τὸ μεσημέρι ο θεϊος Νίκος. Γιατί επέμενε να τὸν λέη θεϊο Νίκο και ειχαν συμφωνήσει ότι έτσι θα τὸν έλεγε και όταν

θα έγίνετο γυναικά του. “Ετσι για σκερτσο, γιατί έτσι τὸν ειχε συμπληήσει και ως θεϊο έπίστευε και ή ἴδιη ότι τὸν ειχε άγαπήσει άργότερα.

“Αλλ’ ο σοβαρός αυτός συνήθως θεϊος συνέπεσε τὸ άπόγευμα αυτό να άφίση την σοβαρότητα του και μόλις άτελήθη ότι ή “Αννα ήταν μόνη, την άρπαξε και την έσφιξε σαν τρελλός στην άγκαλιά του, ένῶ την έτρωγε με πύρινα άτελείωτα φιλιά, και σχεδόν άγριος περιέφερε τὰ χέρια του εις τὸ παρθενικὸ στήθος της.

“Η “Αννα ως την στιγμὴν αυτήν εκτός από ένα δυνατώτερο σφίξιμο χεριου, από ένα βιαστικό φιλι, από ένα χάδι, που μπορούσε να περάση και για πατρικὸ σχεδόν, δὲν ειχεν ύποστῆ τὸσον άπότομεν και βάνιασον έπίθεσιν.

“Ο αίφνηδιασμός αυτός την παρέλυσε, της άφῆρεσε την δύναμιν να φωνάξη, να αντισταθῆ να υπερασπισθῆ. Τὸ κουρέλιασμα των σαρκῶν της κάτω από τὰ χέρια που έτρεμαν και από τὰ δόντια που εδάγκωναν, και από τὰ ματια που πετούσαν φωτιές, ο πόνος ο φυσικός άλλ και ο ψυχικός μαζὺ εξύπνησαν δια μιὰς μέσα της ένα αίσθημα τρόμου, άηδίας και άπογνώσεως.

“Εσπρωξε με ὄλην της την δύναμιν μακρεια τὸν μαινόμενον σάτυρον και τὰ μάτια της άρχισαν να τρέχουν ποτάμια άστήρευτα από δάκρυα που την πονούσαν και την έκαίγαν.

“Εκείνος έμεινεν άποσβολωμένος, μετανοημένος, με ένα ὕφος ήλίθιον, χωρίς να τολμα να όμιλήση, χωρίς να εύρίσκη λόγια δικαιολογίας. “Αλλως τε μέσα εις την συνείδησιν του δὲν εύρισκε ότι ειχε κάμει και τίποτε άσυγχώρητον. “Επί τέλους δὲν ήτον άγιος και τὰ δικαιώματά του ως άνδρός επί του κοριτσιου αυτού που θα έγίνετο αύριον γυναικά του ήσαν άναμφισβήτητα.

“Η “Αννα όταν έπέρασαν αι πρώται στιγμαι του τρόμου και της καταπλήξεως έβγήκεν εις τὸ περιβόλι, έτρεξεν εις την βρύσιν και έπλυνε με ὄρην τὸ πρόσωπό της, τὸ λαϊμό της, τὰ χέρια της, σαν να ήθελε να ξεκολλήση από πάνω της κάποιο μόλυσμα, κάποιο βρώμικο πράγμα που της ειχε άθελα έπίβληθῆ. “Εφυγεν έπειτα τρεχάτη εις τὸ δωμάτιόν της, έπροσποιήθη δυνατὸν κεφαλόπονον, παρήγγειλεν εις την κερὰ Μαριγώ να μην άφίση κανένα να την ένοχλήση, εγδύθη και έπεσεν εις τὸ κρεβάτι της.

Για πρώτη φορά ή “Αννα έσκέφθη ότι ή άλλαγή της ζωής της δὲν θα της έδιδε μόνον εύχαριστήσεις και άπολαύσεις, άλλὰ και ότι θα

ειχε να ύποταχθῆ εις άπαιτήσεις που την έτρόμαζαν.

Πολὺ νέα, πολὺ άγνή και πολὺ ψυχρά μαζή, καθώς ειχε ζήσει μέσα σε ένα πολὺ τίμιο περιβάλλον ειχεν ακριβῶς τὸσον αίσθηματικότητα, ὅσον της ειχεν έμπνεύσει ή άλληλογογραφία της, ή τὸσον άθῶα και ιδανική με τὸν Στέφα.

Τὰ βιβλία που εδιάβαζεν ήσαν εκδόσεις της ρομαντικής έποχῆς, τὰ όποια την έσυγκινούσαν μεν πολὺ, χωρίς όμως ποτέ να όμιλήσουν εις τὰς αίσθήσεις της, χωρίς να της δώσουν καν ύποψίαν της ρεαλιστικής ζωής του γάμου.

Μόνη της τώρα εις τὸ κρεβάτι της, με τὰ μάτια της που έκλεινε δια της βίας, με τούς δῶα της γρόνθους σαν να έφοβείτο μήπως και κατὰ φαντασίαν έπαναζήση της άσχημης στιγμῆς της ήμέρας εκείνης, ή “Αννα ήσθάνετο να γεννηται μέσα της ένα αίσθημα άηδίας και σχεδόν άποστροφῆς δια τὸν άνθρωπον, τὸν όποϊον ένόμιζε πριν άκόμη ότι έσυμπαθούσε.

Πῶς θα τὸν ξαναϊδῶ, έλεγε μόνη της και πῶς θα του μιλήσω τώρα πειά. Της ειχε κάμη την έντύπωσιν μεθυσμένου, με την άναπνοήν του που εκαιε και που έμύριζε κρασί και φαί και καπνὸ, με τὰ σκληρά μουστάκια του που άγγίλωναν, με τὰ χέρια του που έμοιαζαν με πυρωμένες άρπάγες από σίδηρο.

Και θα πρέπει, έλεγε πάλι μέσα της, ὄλη μου τῆ ζωῆ να ύποφέρω τὰ φιλιά αυτά τὰ μεθυσμένα και την λύσσα αυτή την κτηνώδη, με συνεπειάς, τὰς όποιάς έτρόμαζε και να σκεφθῆ άκόμη.

“Οχι. Αυτό ήτον αδύνατον. Οι δικοί της θα έφρευαν και θα την άφιναν μόνη με τὸν άνθρωπον αυτόν, εύθης που θα έγίνετο ο γάμος. “Οχι. “Επρεπε να εξηγηθῆ, να τούς ειπῆ τί της συνέβαινε, να τούς καταγγείλη ότι τὸσον ὀλίγον ο άνθρωπος αυτός την έσέβετο, να διηγηθῆ ὄλην της την άποστροφῆν, ὄλην την αντιπάθειαν που ειχεν αίσθανθῆ.

Και ελάμβανε άποφάσεις και εκκαμε σχέδια νέας ζωής και επανάρχισε τὰ μαθητικά της χρόνια και άπεμάκρυνε τὸν θεϊον αυτόν, που ειχε την κακήν έμπνευσιν να πάη να άνακαλύψη ένα βράδυ στην ψυχρή και πληκτική γκαρσονιέρα του.

“Αλλ’ εύθης που ο θεϊος παρεμέριζε ή φτώχεια ένθρονίζονταν και πάλιν με ὄλην της την έπιστημότητα και αι στερήσεις επανέφεραν την κολασμένην ζωήν με την πείναν και τὰ δάκρυα και της τρομερές οικογενειακές σκηνές και της επικίνδυνες άρρώστιες και σχεδόν την τρέλλα της μητέρας της.

Καί ἔπειτα, ὕστερα ἀπὸ τὸ ἀγκάλιασμα τῆς ἡμέρας ἐκείνης, ὕστερα ἀπὸ τὸ ντροπιασμὸν ἐκείνου ποῦ στήν ἀθώα καὶ ἀγνή ἀντίληψί τῆς τῆς ἐπαρουσιάζετο σὰν εἶδος ἀτιμώσεως, πῶς μπορούσε πιά νὰ μὴ γίνῃ γυναῖκά του, πῶς εἰμπορούσε νὰ ἀποφύγῃ τὸν γάμον αὐτόν.

Ἡ σκέψις ἐσταματοῦσε εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ καὶ ἕνα βάρος φοβερὸ ἐπλάκωνε τὸ στῆθος τῆς.

Τί νὰ κάμω; τί θὰ γίνω; Καὶ μὲ τὴν ὀρμὴν τῶν ἀποφάσεων ποῦ ἐλάμβανε ὁσάκις ἦτο πολὺ δυστυχῆς ἔλαβε καὶ τώρα τρομερὰν ἀπόφασιν.

Ὁ ἀὐτοκτονοῦσε. Ὁρισμένως. Ὁ θάνατος ἦτο τὸ μόνον καταφύγιον, ἡ μόνη σωτηρία. Ἄλλὰ πῶς θὰ αὐτοκτονοῦσε; Αὐτὸ τὴν ἀπησχόλησε τόσῃ ὥρᾳ, ὥστε νὰ ξεχάσῃ σχεδὸν τὴν αἰτίαν γιὰ τὴν ὁποίαν εἶχε φθάσει εἰς τὴν ἀπελπίσιν.

Ἡ δυσκολία τῆς ἐκλογῆς τῆς αὐτοκτονίας, ἡ ἰδέα τοῦ πόνου, ὁ φόβος τοῦ ἀγνώστου, τὸ σκάνδαλον τοῦ θανάτου τῆς, ἡ ἀπόγνωσις τῶν ἰδικῶν τῆς, ὅλα αὐτὰ τὴν ἔκαμαν νὰ ἀλλάξῃ γνώμην, ἢ τοῦλάχιστον νὰ ἀναθεωρήσῃ τὴν ἀπόφασίν τῆς, νὰ ἀρχίσῃ νὰ τὴν συζητῇ μὲ τὸν ἑαυτὸν τῆς, νὰ τὴν ἐξετάζῃ προσεκτικώτερα μὲ τὸ ἔνστικτον τῆς προσηλωσέως εἰς τὴν ζωὴν, τὸ τόσον φυσικὸν εἰς τὴν ἡλικίαν αὐτῆν.

Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ μητέρα τῆς εἶχε ἐκπλαγῆ ὅταν ἤρε ὀλομόναχον κάτω τὸν μνηστῆρα, μὲ ὕφος μάλιστα ἀνθρώπου στενοχωρημένου, ἐνῶ ἡ κερά Μαριγὼ εἶχε διαίσθανθῆ, ὅπως συνέβαινε πάντοτε, ὅτι κάτι δυσάρεστον εἶχε συμβῆ μεταξὺ τῶν δύο.

Κάτι τρέχει, εἶπεν εἰς τὴν κυρίαν τῆς εὐθύς ποῦ τῆς ἐφάνη σὰν νὰ ζητοῦσε μὲ τὸ βλέμμα εἰς τὸ μαγερεῖο τὴν κόρη τῆς. Ὁ κ. Νίκος εἶνε πολὺ ὥρα ὀλομόναχος κάτω ἐνῶ ἡ Ἄννουλα ἀνέβηκε σὰν κλαυμένη ἀπάνω. Αἶ, κυρία μου μὴ σελετίζεσαι. Ἀγάπη χωρὶς πείσματα δὲν ἔχει νοστιμάδα, ποῦ λέει καὶ τὸ τραγοῦδι.

ΤΟ ΕΛΛΗΝΙΚΟΝ ΔΙΗΓΗΜΑ

(συνέχεια)

Δ'.

Μιχαὴλ Μητσάκης.

Δύσκολα δύναται κανεὶς νὰ συλλάβῃ κάποιαν ἰδέαν σαφῆ περὶ τοῦ ἔργου τοῦ συγγραφέως, τὸ ὁποῖον τότε μόνον ἔχει σημασίαν ὅταν παρουσιάξῃ ἐν ὀργανικὸν σύνολον, ἐν ὅσῳ τὸ ἔργον τοῦτο, σκορπισμένον ἐδῶ κι' ἐκεῖ εἰς ἐφημερίδας καὶ περιοδικά, καὶ ἀσυμπλήρωτον καὶ βαθμῆδον

ἐκτυλισσόμενον, δὲν τὴν καθιστᾷ ψηλαφητὴν τὴν ὀργανικὴν ταύτην ἐνότητα, τὴν ὁποίαν τὸ βιβλίον μόνον τελείαν φανερώνει. Ἐνας ἀπὸ τοὺς πλέον φημιζομένους ποιητὰς τῆς συγχρόνου Γαλλίας δὲν ἐξέδωκεν εἰς τόμον τοὺς στίχους του παρὰ μετὰ παρέλευσιν ἐτῶν σχεδὸν εἰκοσιπέντε, ἀφότου ἐπεφάνη καὶ ἐπέλαμψεν εἰς τὸν ποιητικὸν ὀρίζοντα καὶ εἰς τὸ μεταξὺ τοῦτο ἐδοξάσθη ὡς ποιητῆς καὶ οἱ στίχοι του ἐκυκλοφόρουν ἀπὸ στόματος εἰς στόμα τῶν θαυμαστῶν του καὶ ὅτε ἀπεφάσισε νὰ τοὺς ἐκδώσῃ ἀνυσυχία εὐλογος διέδραμε τὰς τάξεις τῶν μήπως χάσουν κ' ἐξαφνα φανοῦν κατώτερα τῆς προσδοκίας τῶν συμαζευμένα καὶ παρατεταγμένα εἰς γραμμὴν μέσα εἰς τὰς σελίδας τοῦ βιβλίου τὰ ἕως τότε ἄτακτα κ' ἐλεύθερα κ' ἐδῶ κ' ἐκεῖ τὰ κελαδήματά των διασπείροντα ποιήματα· ἀλλ' ὅμως ὅτ' ἐξεδόθησαν αὐτά, εἶδαν μὲ ἀγαλλίασιν ὅτι ἐκέρδισαν ἀντὶ νὰ χάσουν, διότι φανερά παρέστη, λανθάνουσα ἕως τότε, πλὴν τῆς ἐξαιτίας τῶν μορφῆς, καὶ ἡ ψυχῆ των, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἀνεδίδετο μία κάποια φιλοσοφία, ὡς τὴν λέγουν, δηλονότι μία κάποια ξεχωριστὴ καὶ γενικὴ ἀντίληψις τοῦ κόσμου, ἀνευ τῆς ὁποίας ποίησις καὶ φιλολογία πολλάκις δὲν εἶναι παρὰ γυμνάσματα στοιχοπλόκων καὶ τέρψεις χυδαίων. Ὅ,τι παρετηρήθη εἰς τὴν ἀνωτέρω περίστασιν, πανταχοῦ ἐφαρμόζεται, προκειμένου περὶ ἔργων φιλολογικῶν. Ἐνίστε μάλιστα συμβαίνει καὶ τὸ ἐναντίον· ἐμφανίζεται τὸ βιβλίον, καὶ ὁ συγγραφεὺς ἀφανίζεται. Καὶ ἀξιόλογα ἤμπορούσα νὰ εἶπω ὅτι, ἐν ὅσῳ δὲν τὸ βλέπομεν καὶ τὸ βιβλίον τοῦ κ. Μητσάκη, πᾶσα γνώμη περὶ τῶν μέχρι τοῦδε δημοσιευθέντων ὑπ' αὐτοῦ μόνον ὡς προσωρινὸν μέτρον πρέπει νὰ ἐκτιμηθῇ· διότι κίνδυνος θὰ ἦτον ὑποτιμῆσεως ἢ καὶ ὑπερτιμῆσεως αὐτῶν. Καὶ ὅμως, καὶ τοιοῦτοτρόπως σκορπισμένον καὶ ἀνέκδοτον ἀκόμη, κατὰ τὴν αὐστηρὰν σημασίαν τῆς λέξεως, πόσον εἶναι εὐχαρακτήριστον τὸ ἔργον τοῦτο! Ἐνθυμοῦμαι ὅσας ἀνέγνωσα κατὰ καιροὺς ἀπὸ τὰς Ἀθηναϊκὰς ἢ τὰς ἄλλας Σελίδας του. Τὰ σύμπυκνα καὶ σύντονα ταῦτα εἰκονογραφήματα τὰ διακρίνει ἐνόητος συλλήψεως· μία ἄλυσος τὰ συνδέει, μία πνοὴ τὰ ἐμψυχώνει· ἐνοεῖς ὅτι ὁ συγγραφεὺς των κατέχει τὴν ἀπαραίτητον ξεχωριστὴν καὶ σοβαρὰν ἀντίληψιν τοῦ κόσμου· ὁ κόσμος οὗτος, ἐπὶ τοῦ παρόντος τοῦλάχιστον, πολὺ εὐρὺς δὲν φαίνεται νὰ εἶναι, καὶ βάθος ἰκανὸν δὲν ἔχει· ἀλλ' ὅμως μεγάλη εἶναι ἡ ἐνάργεια αὐτοῦ. Τὸν κόσμον τοῦτον καθ' ἐκάστην διαγκωνίζομεν, ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἀκριβῶς δὲν προσέχομεν εἰς αὐτόν, ὅσον καὶ ἂν μᾶς φαίνεται ὅτι τὸν γνωρίζομεν

μετέχομεν καὶ ἡμεῖς αὐτοῦ, ἀλλ' ἀκριβῶς διὰ τοῦτο ἀδυνατοῦμεν πρεπόντως νὰ τὸν ἐκτιμήσωμεν· καὶ ἰδοὺ ὁ ποιητῆς τὸν κόσμον τοῦτο μᾶς τὸν παρουσιάζει ξεκαθαρμένον, ὅσον καὶ ἂν φαίνεται ἀφροντίστως ἀκαθάρτιστος, καί, συχνὰ πυκνὰ, ἀκάθαρτος. Ὁ κόσμος οὗτος ἂν ὄχι πάντοτε, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, μᾶς φαίνεται χυδαῖος ἴσως, ἔχει τι τὸ ἀποκρουστικόν· ἀλλ' ὁ κόσμος οὗτος εἶναι ἡ ζωὴ· ἔτσι τὴν βλέπει τὴν ζωὴν ὁ ποιητῆς, ἔτσι τὴν ἀποδίδει. «Καὶ ὅπου εἶναι ἡ ζωὴ, λέγει κάπου ὁ Ταῖν, ἀκόμη καὶ κτηνώδης καὶ μανιακῆ, ἐκεῖ εἶναι ἡ εὐμορφία!» Καὶ ψευδῆς ἂν τυχόν ἦτο ἡ ζωὴ αὐτῆ, ἀλλ' ἡ ἔκφρασις μὲ τὴν ὁποίαν τὸ ψεῦδος τοῦτο ἐμφανίζει ὁ συγγραφεὺς. θὰ ἤρκη διὰ ν' ἀποτελέσῃ τίτλον ἀληθείας ὑπὲρ αὐτῆς μέσα εἰς τὴν πλάσιν ταύτην ὅπου δὲν κατωρθώθη νὰ διακριθῇ ἀκόμη ποία ἡ πραγματικότης, καὶ ποῖον τὸ ὄνειρον.

Οἱ ἥρωες τῶν Σελίδων τοῦ κ. Μητσάκη συνήθως εἶναι θῦται ἢ θύματα, καὶ τριγύρω των παρίσταται καὶ ἀναπτύσσεται χορὸς ἡλιθίων ἢ ἀναισθητῶν ἀθλιότητων καὶ ἀχρημιῶν. Εἰς τὸν γενικὸν κανόνα τοῦτον βέβαια δὲν ὑπάγονται. «Ἡ χεὶρ τοῦ Κριεζώτη» καὶ τὸ «Φίλημα», ὅπου ἀστράφει καὶ βροντᾷ ἡ ποίησις τοῦ ἠρωῖσμοῦ, οὔτε ὁ «Τοῖχος» καὶ «Ἡ θλίψις τοῦ μαρμάρου», ὅπου ψάλλει καὶ θρηνεῖ ἡ ποίησις τῶν ἐρειπίων, οὔτε καὶ τὸ μοναδικὸν εἰς τὴν σειρὰν εἰδύλλιον, τὸ φέρον τίτλον «Ἐπὶ τὴν σκῆν», ὅπου ἡ παρθετικὴ νεότης ἐμφανίζεται ὡς κισσὸς πλεγμένος περὶ τὴν τραχείαν φράσιν τοῦ συγγραφέως ὡς περὶ πλατανόκορμον, καὶ παραδόξως συγκινοῦν μέχρι δακρύων. Ἀλλὰ ὑπάγονται εἰς τὸν ἀνωτέρω κανόνα ὁ «Κανῶν» καὶ ἡ «Κυρὰ Κώσταίνα», ὅπου βλέπεις νὰ καμώνονται καὶ νὰ ὠρῶνται ἡ ἀνανδρία καὶ ἡ οὐτιδανότης, ὁ «Παράφρων», τὸ «Κάρρον», τὸ «Γατί», τὰ «Θεάματα τοῦ Ψυρρῆ»,—τοῦ τελευταίου, ὅτε τὸ ἀνεγνωμεν, ἀθλητικὴ μᾶς ἐφάνη ἡ δύναμις τῆς ἐκτελέσεως,—ὅπου ψηλαφεῖς τὴν ἀναισθησίαν καὶ πληγῶνεσαι ἀπὸ τὴν σκληρότητα, καὶ ἡ «Φλογέρα» καὶ ἡ «Ἀρκούδα», ὑπὸ τὰ ὁποῖα λανθάνει καὶ νόημα συμβολικόν, δίχως νὰ τὸ ὑποπτεύῃ ἴσως ὁ ποιητῆς, καὶ ὅπου λυσοδῶς γρονθοκοποῦνται ἡ φύσις, ἐλευθέρᾳ καὶ ὠραία, πρὸς τὴν κοινωνίαν τὴν δούλην καὶ τὴν δυσειδῆ, καὶ τὰ πλάσματα τῶν βουβῶν πρὸς τὸν ὄχλον τῶν πόλεων. Τὰ ἔργα ταῦτα εἶναι κατ' οὐσίαν διηγήματα, ἀλλὰ πόσον ἀμελῶς πληροῦσι τὰς συνθήκας ὑπὸ τὰς ὁποίας κοινῶς γινώσκεται τὸ διηγηματογραφεῖν, καὶ πόσον θὰ σκανδαλίζουσι τοὺς μὴ συνειθισμένους παρὰ μόνον εἰς τὰ καθαρῶς ξεχωρισμένα καὶ σύμφωνα μὲ τὰ πα-

τροπαράδοτα χωροῦντα εἶδη τοῦ λόγου. Διηγήματα, ποῦ ἐκτυλίσσονται χωρὶς μῦθον, καὶ ἀρχίζουν καὶ τελειῶνουν χωρὶς ἔρωτας. Ὁ συγγραφεὺς αὐτῶν, ἀντιθέτως πρὸς τὰ ἐννέα δέκατα τῶν γνωστῶν εἰς ἡμᾶς διηγηματογράφων τοῦ παλαιοῦ καὶ τοῦ νέου κόσμου, φαίνεται τρέφων πολλὴν περιφρόνησιν πρὸς τὴν μυθολογίαν καὶ πρὸς τὴν ἐρωτοπάθειαν, καὶ δὲν εἶναι ἀπίθανον νὰ κερδίξῃ διὰ τοῦτο τὴν περιφρόνησιν ὅλων ἀνεξαιρέτως τῶν γυναικῶν, καὶ τῶν ἄλλων ἐκείνων εἰς τὰ ὄμματα τῶν ὁποίων τὸ διήγημα, ἢ δίτομον ἢ δισέλιδον μόνον, πρέπει νὰ παρουσιάξῃ τὴν λεγομένην ὑπόθεσιν καὶ νὰ παρέχῃ ἐκπλήξεις καὶ συγκινήσεις ἀναλόγους πρὸς τὰς δαψιλευόμενας λ.χ. ἀπὸ τὴν ἀ-ἀνάγνωσιν τοῦ «Διαβόλου ἐν Τουρκία». Καὶ ὁμοίως, ἂν οἱ ἔρωτες δὲν εἶναι ὁ Ἔρως, ὁ Μῦθος εἶναι τὸ ὕφασμα ἐπάνω εἰς τὸ ὁποῖον ἀνέκαθεν κεντᾷ ἡ Φαντασία τὰ ἀριστουργήματά της. Ἄλλ' ὁ κ. Μητσάκης, τίς οἶδεν! ἠξήθη ὑπὸ τὴν σκιάν τοῦ Ταῦγέτου, καὶ αἶμα Σπαρτιατικὸν αἰσθάνεται νὰ ρέῃ εἰς τὰς φλέβας του· προτιμᾷ νὰ λογαριάζεται συντόμως μὲ τὰ πράγματα, καὶ βαίνει κατ' εὐθείαν πρὸς αὐτὰ καὶ τὰ καταλαμβάνει γυμνά, καὶ γυμνὰ θέλει νὰ τὰ πολεμῇ καὶ νὰ τὰ δαμάξῃ· καὶ τὰ ψηλαφεῖ καὶ τὰ ὀσφραίνεται καὶ τὰ ἀκούει.—φαίνεται ὅτι ἡ ἀκοή του μεθεῖ ἀπὸ τὴν φράσιν καὶ συγκινεῖται καὶ ἀπὸ τὸν ἀπλοῦν ἠχόν τῆς· (ἴδε τὰ «Λόγια τοῦ δρόμου»).—πρὸ πάντων δέ, μὲ ὄλην τὴν γνωστὴν μυωπίαν του, βλέπει· εἶναι ὄλος αἰσθησις, κυρίως δὲ ὄλος ὄρασις. Βλέπει τὴν ζωὴν καὶ μόνον ὅτι παρίσταται ἐνώπιόν του ὡς ζωὴ· εἰς τοῦτο κείνται οἱ νόμοι καὶ οἱ προφῆταί του. Τὰ πάντα, καὶ τὰ ἐλάχιστα, καὶ τὰ ταπεινά, καὶ τὰ μηδαμνὰ, ἐμφανίζονται ἐνώπιόν του ὡς εἰκόνες μεγαλοπρεπεῖς. Τὰς εἰκόνας ταύτας φωτίζει πᾶσας ἀνατέλλων ἢ δύων ὁ ἥλιος, ὑπὸ τὰς ὄψεις τοῦ ὁποῖου ἐκτυλίσσονται ἅπασαι ἀνεξαιρέτως αἱ σκηναὶ τῶν Ἀθηναϊκῶν καὶ τῶν ἄλλων Σελίδων του. Εἶναι καλλιτέχνης· ὁ ὄρος οὗτος εἰς τὸ Λεξικὸν τῆς νεωτέρας Κριτικῆς πολλὰ καὶ διάφορα σημαίνει· καλλιτέχνης, πρὸ πάντων διότι ἀποδίδει τὴν ἐξωτερικὴν μορφήν τῶν πραγμάτων, τὸ ἴλικόν αὐτῶν μέρος τὸ φωτεινὸν καὶ εὐπερίγραφον· δὲν ἔχει τίποτε προβληματικὸν καὶ ἀόριστον, τίποτε ἀρχιτεκτονικὸν ἢ μουσικόν, ἀκόμη καὶ τίποτε τὸ κατ' οὐσίαν ποιητικόν,—δι' ὅσους ἡ ποίησις ἔγκειται εἰς τὴν ἔκφρασιν τοῦ ἀνεκφράστου, εἰς τὴν ἀνάπλασιν τοῦ ἀπώτερου, ἀρχίζουσα ἀπ' ἐκεῖ ποῦ τελειώνει ἡ πραγματικότης.

(Ἀπὸ τὰ Κριτικά τοῦ κ. Κ. Παλαμᾶ.

Η ΛΑΪΣ ΤΗΣ ΚΟΡΙΝΘΟΥ

Ὁ διάσημος γλύπτης Μύρων ἔδωκεν εἰς τὸ πολυτελές μέγαρόν του εἰς τιμὴν τῆς Λαΐδος μίαν ὄραιαν εορτήν, εἰς τὴν ὁποίαν εἶχαν προσκληθῆ ὅλοι οἱ διασημότεροι καλλιτέχναι, ποιηταὶ καὶ φιλόσοφοι, ὡς καὶ ἡ χρυσὴ νεότης τῆς Κορίνθου καὶ τῶν Ἀθηνῶν.

Τὸ σπιτι τοῦ Μύρωνος εἶχε μεταβληθῆ εἰς ἀνθῶνα καὶ εἰς Μουσεῖον. Ἀρώματα ἔκαιαν εἰς χρυσοσκάλιστα βάζα καὶ ὅτι ἡ φύσις καὶ ἡ τέχνη ἐπαρουσίαζαν εἰς κάλλος καὶ πολυτέλειαν ἐστόλιζε τὴν ὄραιαν αὐτὴν καὶ μεγάλην εορτήν. Ἡ ὥρα τῆς ὑποδοχῆς εἶχε παρέλθει καὶ ὁ Μύρων εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἀνησυχῇ ὅταν ἔξαφνα ἠκούσθη κατὰ ἐνθουσιῶδες μουσικὸν ἐμβατήριον, τὸ ὁποῖον προηγεῖτο τῆς Λαΐδος.

Ἡ ἀκολουθία τῆς ἀπὸ ὄραιας γυναίκας εἰς-ἦλθεν ἀμέσως καὶ οἱ θαυμασταὶ τῆς παρετάχθησαν πρὸς ὑποδοχὴν τῆς ὄραιας γυναικός, συγκεκμημένοι ἰδιαιτέρως ὅσοι θὰ τὴν ἐβλεπαν διὰ πρώτην.

Ἡ ἐμφάνισις τῆς Λαΐδος ἔκαιεν ἀντίθεσιν μετὰ τῶν ἄλλων γυναικῶν. Οὔτε πολύτιμα κοσμήματα, οὔτε πολυτελῆ φορέματα, οὔτε ἄνθη τὴν ἐστόλιζαν.

Μὲ ἓνα ἀπλοῦν φόρεμα γάζας, ἐσκέπαζε τὸ θαυμάσιον εἰς γραμμὰς καὶ εὐκαμψίαν σῶμα τῆς καὶ τὰ πλούσια καὶ ἀκτινοβόλα μαλλιά τῆς εἰς χονδρὰς πλεξοῦδες ἐσημάτιζαν περὶ τὸ πρόσωπόν τῆς τὸ πολυτιμότερον διάδημα τοῦ κόσμου. Ὅλων τὰ βλέμματα προσηλοῦντο ἐπάνω τῆς καὶ εἰς ὅλων τὰ χεῖλη ἐφαίνετο ὁ θαυμασμός διὰ τὸ τέλειον κάλλος τῆς.

Ὁ Μύρων ἔδωκε τὸ σύνθημα τῆς ἐνάρξεως τῆς εορτῆς πίνων εἰς ὑγείαν τῆς ὄραιότερας γυναικός τοῦ κόσμου. Ἐκατὸ φωναὶ ἠκολούθησαν τὴν ἰδικὴν του καὶ ἕκατὸ ποτήρια ἐθραύσθησαν ἀφοῦ οἱ προσκεκλημένοι ἔξω φρενῶν ἀπὸ ἐνθουσιασμῶν τὰ ἐκένωσαν εἰς τιμὴν τῆς. Ἐνας μόνον ἀπὸ τοὺς προσκεκλημένους οὔτε ἤπιε, οὔτε ἐθαύμασε τὴν Λαΐδα καὶ αὐτὸς ἦτον ὁ Εὐριπίδης. Δὲν ἠμποροῦν λοιπὸν ἡ ἀκτίνες τέτοιαις ἐμμορφίαις νὰ θερμαίνουσι τὴν ψυχὴν σου; τὸν ἠρώτησε κάποιος. Κύτταξε λοιπὸν, ἀνθρῶπε ἀπὸ πέτραν.

Ἡ Λαΐς μειδιᾷ.

— Βλέπω ἀπλῶς μιὰ γυναῖκα, εἶπεν ἀπαθῆς ὁ ποιητής.

— Ἄλλ' ἡ γυναῖκα αὐτὴ, εἶναι τὸ ἀριστοῦργημα τοῦ κόσμου.

Ὁ Εὐριπίδης δὲν ἀπήντησε, διότι πλήθος μικρῶν γυμνῶν παιδιῶν, εἰσώρμησεν εἰς τὰς

αἰθούσας καὶ ἐμοίραζε στεφάνια, δι' ὧν θὰ ἐστεφανόνοντο οἱ προσκεκλημένοι.

Ὁ ἐνθουσιασμός καὶ ἡ εὐθυμία εἶχε γενικευθῆ καὶ ὅλοι ἐπεριεστοίχιζαν τὴν Λαΐδα καὶ ἔρριπταν τὰ στεφάνια τῶν εἰς τὰ πόδια τῆς.

Ὁ Μύρων πρῶτος τὴν ἀνεκήρυξε γῆνιν Ἀφροδίτην. Ἐὰν αὐτὴ ἡ θεὰ κατήρχετο ἀπὸ τὸν Ὀλυμπον θὰ τὴν ἀνεγνώριζεν, εἶπεν ὁ γλύπτης.

— Καὶ ὅμως, εἶπεν ὁ Θεοφάνης, ὑπάρχουν μισογῦναι, οἱ ὁποῖοι μένουν ἀναίσθητοι εἰς τὸ κάλλος τῆς.

— Ὑπάρχει λοιπὸν ἐδῶ ὁ Νάρκισσος ἢ ὁ Ταρσεσίας; ἠρώτησεν ὁ γλύπτης.

— Νὰ βλέπεις ἐκεῖ τὸν γλαυκὸν ἐκεῖνον ἀνθρῶπον, μὲ τὰ πεταχτὰ μάτια καὶ τὸ βλοσυρὸν βλέμμα, ὁ ὁποῖος φαίνεται νὰ συνεννοῆται μὲ τὰς εὐμενίδας; P.

ΝΟΙΚΟΚΥΡΕΙΟ ΚΑΙ ΚΟΥΖΙΝΑ

Χόρτα τῆς ἐποχῆς. — Τὰ κουνουπίδια, τὰ λάχανα καὶ τὰ καρῶτα εὐρίσκονται εἰς τὴν δύσιν των, μὲ τὴν ἐμφάνισιν τῶν κουκιῶν, ἀγκιναρῶν, φρέσκων μπιζελιῶν καὶ μαρουλιῶν καὶ μὲ τὰ ραδιοβλάσταρα, λαφανοβλάσταρα, βρουβοβλάσταρα, τῆς μολόχης καὶ ὅλην τὴν ἀκολουθίαν τῶν χόρτων τοῦ βουνοῦ, τὰ ὁποῖα καὶ ἀφθονα εἶναι φέτος μὲ τὰς πολλὰς βροχὰς καὶ σχετικῶς εὐθηνότερα.

Τὰ τελευταῖα αὐτὰ ἐπεκράτησε νὰ τρώωμεν μόνον ὡς σαλάτα. Ἐὰν ὅμως ἀφοῦ τὰ βράσωμεν ὀλίγο μὲ νερό, τὰ περάσωμεν ἀπὸ τρυπητὸ καὶ τὰ ἀποξησῶμε μὲ βούτυρο ἢ μὲ λάδι ἢ καὶ ἀπλῶς μὲ σάλτσα ψητοῦ κρέατος, τότε ἔχομεν ἓνα δευτέρου ἐκλεκτὸ πιάτο, τὸ ὁποῖον σερβίρομεν εἴτε μὲ λουκάνικα τηγανητά, εἴτε μὲ σαλάμι φρέσκο ἀπὸ καθαρὸ χοιρινό, τὸ ὁποῖον καὶ θρεπτικὸ εἶναι καὶ σχετικῶς πολὺ εὐθηνότερο ἀπὸ τὸ κρέας. Σερβίρονται ἐπίσης μὲ κρὺ βραστό ἢ πουλί. Τὰ ἴδια αὐτὰ χόρτα ἀνάμικτα, ἢ λαφάνες μὲ τὰ βρουβοβλάσταρα, τὰ ραδιοβλάσταρα, τῆς μολόχης, καὶ τὰ μαρούλια καὶ μὲ ὀλίγο ἀνιθο καιμαίναντο καὶ φρέσκο κρομμυδάκι ψήνονται κατ' εὐθεῖαν χωρὶς νὰ βραστοῦν μὲ νερό, εἴτε μὲ λάδι, εἴτε μὲ βούτυρο, κατὰ θέλησιν δὲ μὲ κρομμύδι ἢ ὄχι. Καὶ εἶναι ὄραιότατα. Ἐὰν τὰ ἀνακατώσωμεν μὲ σπανακὶ ἔχομεν τὸ ὑλικὸν ἔτοιμο γιὰ πῆττα. Ἐὰν δὲ κατορθωθῆ νὰ εὐρωμεν φύλλα ἢ ἀλευρι διὰ νὰ ἀνοίξωμεν μόναι μας, τότε ἡ πῆττα ἐτοιμάζεται, χαρὰ καὶ ἀπόλαυσις σαρακοστιανῆ τῶν μικρῶν καὶ τῶν μεγάλων.

Γιὰ νὰ ἐπιτύχη τελείως μιὰ πῆττα λιώνομεν καὶ ἄσπρο φρέσκο τυρὶ τῆς ἐποχῆς μὲ σάλτσα bechamel καὶ ἢ τὴν ἀνακατώνομεν μὲ τὰ χόρτα ἢ τὴν βράσωμεν ἐναλλάξ χόρτα καὶ τυρὶ καὶ τὴν ψήνομεν εἰς τὸν φούρνον. Ἐλλείπει φύλλον, ἐὰν αἱ προνοητικαὶ οἰκοκυραὶ ἔχουν οἰκονομήσει φαρίνα τῆς Τεργέστης γιὰ τὴν κουζίνα, τὴν λιώνουν μὲ δύο τρεῖς αὐγά, κάμνον ἡλὸν ἐλαφρὸν, τὸν μοιράζουσι εἰς δύο καὶ τὸν τηγνίζουσι εἰς εἶδος πῆττας στὸ τηγάνι μὲ κολὸ λάδι ἢ πάχος. Ὅταν ἐτοιμαστοῦν δύο ὅμοιαι ἀφράτες πῆττες, τότε τοποθετεῖτε τὰ ἐτοιμασμένα χόρτα σας ἐπὶ τῆς μιᾶς καὶ τὰ σκεπάζετε μὲ τὴν ἄλλην. Καὶ ἔχετε πῆταν πλέον λεπτήν ἄλλ' ὄχι τὴν Ἑλληνικὴν σπανακόπτη.

ΖΥΘΕΣΤΙΑΤΟΡΙΟΝ ΠΑΝΕΛΛΗΝΙΟΝ

ΚΑΘ' ΕΚΑΣΤΗΝ

Ἡ νέα ὀρχήστρα ὑπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν διεύθυνσιν τοῦ κ.

ΝΤΕΛΜΠΟΥΟΝΟ

καὶ μὲ τὸ γλυκύτετο πρῶτο βιολί τοῦ κ.

ΠΙΑΣΑΝΕΝΤΕ

Τρίτην καὶ Παρασκευὴν συναυλία.

ΛΑΧΕΙΟΝ ΤΟΥ ΕΘΝΙΚΟΥ ΣΤΟΛΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ ΕΤΟΣ 1917

ΔΡΑΧ. 1.000.000 ΚΕΡΔΗ

Καθ' ἑκάστην κλήρωσιν ἐκδίδονται 100.000 γραμμάτια ἀξίας δραχμῶν 400.000, παρέχοντα κέρδη εἰς 2.000 γραμμάτια ἀξίας δραχμῶν 200.000. Διὰ τὴν κλήρωσιν τῆς 28 Φεβρουαρίου 1917 ἐξεδόθησαν ὑπ' αὐξοντα ἀριθμὸν 1—25.000 ἀκέραια γραμμάτια παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς ἀκέραιον τὸ κέρδος καὶ τιμώμενα τέσσαρας δραχμὰς καὶ ὑπ' αὐξοντα ἀριθμὸν 25.001—100.000 τέταρτα γραμματίων τιμώμενα μιᾶς δραχμῆς καὶ παρέχοντα συμμετοχὴν εἰς τὸ τέταρτον τοῦ κέρδους.

Κέρδη ἑκάστης κληρώσεως

	Μία κέρδος	ἰκ	Δραχμ.	80.000	Δραχ.	80.000
1	Κέρδος	ἰκ	»	20.000	»	20.000
2	Κέρδη	ἰκ	»	2.500	»	5.000
6	Κέρδη	ἰκ	»	1.000	»	6.000
15	Κέρδη	ἰκ	»	400	»	6.000
1950	Κέρδη	ἰκ	»	40	»	78.000

Ἡ πρώτη κλήρωσις γενέσεται τῆ 28 Φεβρουαρίου (12 Μαρτίου) 1917, ἡ δευτέρα τῆ 25 Ἀπριλίου (8 Μαΐου) 1917 ἡ τρίτη τῆ 27 Ἰουνίου (10 Ἰουλίου) 1917, ἡ τέταρτη τῆ 31 Ὀκτωβρίου (13 Νοεμβρίου) 1917, καὶ ἡ πέμπτη τῆ 31 Δεκεμβρίου 1917 (13 Ἰανουαρίου 1918).

Διὰ πᾶσαν πληροφορίαν ἢ ζήτησιν γραμματίων ἀπευθυντέον εἰς τὸ Γραφεῖον τοῦ Λαχεῖου τοῦ Ἐθνικοῦ Στόλου καὶ τῶν ἀρχαιοτήτων, ὑπουργεῖον Οἰκονομικῶν, εἰς Ἀθήνας.

Ὁ Διευθύνων Τμηματάρχης: Γ. Ν. ΚΟΦΙΝΑΣ

MODES CHAPEAUX
ΠΗΝΕΛΟΠΗΣ Ι. ΜΑΝΤΟΥΚΑ

Παρελήφθησαν ἐκ Παρισίων τὰ νέα chic Μοντέλα.

ΟΔΟΣ ΕΡΜΟΥ 38.

Τὰ **ΟΦΘΑΛΜΙΚΑ** νοσήματα

θεραπεύονται ἐν τῇ τελείᾳ κλινικῇ τοῦ εἰδικοῦ ὀφθαλμολόγου

ΣΠΗΛΙΟΥ Ι. ΧΑΡΑΜΗ

Τ. ὑφηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου κλπ.

ἐν τῇ Ὀφθαλμολογικῇ Σχολῇ τῶν Παρισίων σπουδάσαντος κλπ.

Ἀθῆναι. 20 ὁδὸς Πειραιῶς. Τηλέφωνόν 654,

ΕΙΣ ΤΟ ΜΕΓΑ
ΚΑΠΝΕΜΠΟΡΙΚΟΝ ΚΑΤΑΣΤΗΜΑ
ΤΩΝ ΑΔΕΛΦ. ΜΕΞΗ

ΣΙΓΑΡΕΤΑ ΚΥΡΙΩΝ

ΣΙΓΑΡΕΤΑ ΑΡΩΜΑΤΙΚΑ

ΣΙΓΑΡΕΤΑ ΠΑΝΤΟΣ ΕΙΔΟΥΣ ΠΟΙΟΤΗΤΟΣ ΕΚΛΕΚΤΗΣ

ΓΩΝΙΑ ΣΤΑΔΙΟΥ — ΠΕΣΜΑΤΖΟΓΛΟΥ